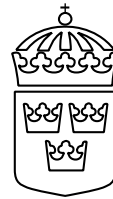

Regeringens proposition 2017/18:15

Ändringar i konkurrenslagen

Prop.
2017/18:15

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 14 september 2017

Stefan Löfven

Mikael Damberg
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i konkurrenslagen som innebär att instansordningen för prövning av företagskoncentrationer ändras. Konkurrensverket ska, i stället för Patent- och marknadsdomstolen, som första instans få besluta i frågor om företagskoncentrationer. Verkets beslut ska kunna överklagas till domstolen.

Vidare föreslås att konkurrenslagen anpassas till förändringar i EU:s konkurrensregler när det gäller vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn. Ändringen innebär att undantag från förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete inte ska gälla för sådana avtal som avses i lagen om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn, en lag som regeringen föreslår ska upphävas. Därutöver föreslås en redaktionell ändring i lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2018.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagförslag	5
2.1	Förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (2008:579)	5
2.2	Förslag till lag om upphävande av lagen (2008:585) om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn	12
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler	13
3	Ärendet och dess beredning	14
4	Konkurrensreglerna	15
5	Gruppundantaget för försäkringssektorn	16
5.1	Gällande ordning	16
5.2	Gruppundantaget upphävs	18
6	Prövning av företagskoncentrationer	20
6.1	Gällande ordning	20
6.2	Konkurrensverket får besluta om företagskoncentrationer	21
6.3	Beslutet gäller omedelbart	28
6.4	Ersättning för rättegångskostnader	30
7	Förbud att fullfölja en anmäld företagskoncentration	34
7.1	Gällande ordning	34
7.2	Fullföljdsförbudet utökas	34
8	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	37
9	Konsekvenser	38
9.1	Förslaget om gruppundantaget för försäkringssektorn	38
9.2	Förslagen om företagskoncentrationer	39
10	Författningskommentar	40
10.1	Förslaget till lag om ändring i konkurrenslagen (2008:579)	40
10.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler	46
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Slopat gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn	47
Bilaga 2	Promemorians lagförslag	48
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	50
Bilaga 4	Sammanfattning av betänkandet (SOU 2016:49)	51
Bilaga 5	Betänkandets lagförslag (SOU 2016:49)	59

Bilaga 6	Sammanfattning av promemorian Kompletterande förslag till betänkandet En utökad beslutanderätt för Konkurrensverket (SOU 2016:49).....	71	Prop. 2017/18:15
Bilaga 7	Promemorians lagförslag.....	72	
Bilaga 8	Förteckning över remissinstanserna	74	
Bilaga 9	Lagrådsremissens lagförslag	76	
Bilaga 10	Lagrådet yttrande.....	84	
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 september 2017		85	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i konkurrenslagen (2008:579),
2. lag om upphävande av lagen (2008:585) om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn,
3. lag om ändring i lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (2008:579)

Häri genom föreskrivs i fråga om konkurrenslagen (2008:579)¹

- dels* att 4 kap. 17–19 §§ och 8 kap. 17 § ska upphöra att gälla,
dels att rubrikerna närmast före 4 kap. 17 och 20 §§ ska utgå,
dels att nuvarande 4 kap. 16 a § ska betecknas 4 kap. 17 §,
dels att 2 kap. 3 §, 4 kap. 13–16 §§, den nya 17 §, 20 och 21 §§, 6 kap. 1 §, 7 kap. 1 och 2 §§ och 8 kap. 1 och 2 §§ samt rubriken närmast före 4 kap. 13 § ska ha följande lydelse,
dels att rubriken närmast före den tidigare 4 kap. 16 a § ska sättas närmast före 4 kap. 17 §,
dels att det ska införas två nya paragrafer, 4 kap. 13 a § och 19 §, och närmast före 4 kap. 19 § en rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §

Från förbudet i 1 § gäller undantag för sådana grupper av avtal (*gruppundantag*) som avses i

1. lagen (2008:580) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om viss taxisamverkan,
 2. lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal,
 3. lagen (2008:582) om gruppundantag för konkurrensbegränsande specialiseringsavtal,
 4. lagen (2008:583) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om forskning och utveckling,
 5. lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn, *och*
 6. lagen (2008:585) om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn, *och*
 7. lagen (2008:586) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om tekniköverföring.
- Om ett enskilt avtal enligt *lag*

5. lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn, *och*
 6. lagen (2008:586) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om tekniköverföring.
- Om ett enskilt avtal enligt *någon*

¹ Senaste lydelse av 4 kap. 16 a § 2014:443.

som sägs i första stycket är undantaget från förbudet i 1 § men *avtalet* har följder som är oförenliga med 2 §, får Konkurrensverket besluta att avtalet inte ska omfattas av gruppundantaget.

av lagarna som räknas upp i första stycket är undantaget från förbudet i 1 § men har följder som är oförenliga med 2 §, får Konkurrensverket besluta att avtalet inte ska omfattas av gruppundantaget.

4 kap.

Talan om åtgärd mot företagskoncentration

Om Konkurrensverket *inom den i 11 § angivna fristen* har beslutat om särskild undersökning, får verket väcka talan om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 §.

Talan ska väckas inom tre månader från ett beslut om särskild undersökning. Innan Konkurrensverket väcker talan, ska den som avses med talan ges tillfälle att yttra sig över verkets utkast till stämningsansökan.

Om Konkurrensverket har beslutat att lämna en företagskoncentration utan åtgärd, får talan enligt första stycket väckas endast om verkets beslut har grundat sig på oriktig uppgift som lämnats av en part eller annan medverkande i koncentrationen.

Beslut om åtgärd mot företagskoncentration

13 §²

Om Konkurrensverket har beslutat att genomföra en särskild undersökning ska verket *inom tre månader från det att beslutet meddelades besluta* om förbud enligt 1 §, om åläggande enligt 2 § eller att lämna företagskoncentrationen utan åtgärd.

Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § får inte meddelas senare än två år efter det att företagskoncentrationen uppkom.

Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § gäller omedelbart, om något annat inte bestäms.

13 a §

Innan fristen enligt 13 § första stycket har löpt ut, får en part och någon annan medverkande i företagskoncentrationen inte vidta någon åtgärd för att fullfölja koncentrationen. Förbudet gäller inte om Konkurrensverket före fristens utgång meddelar ett beslut som avses i 13 § första stycket.

² Senaste lydelse 2016:224.

Om det finns särskilda skäl, får Konkurrensverket besluta om undantag från förbudet i första stycket.

Om det är nödvändigt för att säkerställa att förbudet i första stycket följs, får Konkurrensverket meddela förbud eller åläggande för parterna eller andra medverkande i företagskoncentrationen.

14 §³

På begäran av Konkurrensverket får Patent- och marknadsdomstolen förlänga fristen i 13 § andra stycket med högst en månad i sänder, om parterna i koncentrationen samtycker. I de fall annan medverkande anmält koncentrationen enligt 7 § 2 krävs även dennes samtycke. Om koncentrationen ägt rum på det sätt som anges i 3 § andra mening- en, är förvärvarens samtycke tillräckligt.

Konkurrensverket får förlänga fristen i 13 § första stycket med högst en månad i sänder, om parterna i koncentrationen samtycker till det. I de fall annan medverkande anmält koncentrationen enligt 7 § 2 krävs även dennes samtycke. Om koncentrationen ägt rum på det sätt som anges i 3 § andra mening- en, är förvärvarens samtycke tillräckligt.

Om det finns synnerliga skäl, får fristen förlängas utan sådant samtycke som anges i första stycket.

15 §⁴

Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § får inte meddelas senare än sex månader efter det att talan väckts.

Om Konkurrensverkets beslut om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 § överklagas, ska Patent- och marknadsdomstolen avgöra ärendet inom sex månader från det att överklagandet kom in.

Den i första stycket angivna fristen får förlängas under samma förutsättningar som anges i 14 §. *Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § får dock inte meddelas senare än två år efter det att företagskoncentrationen uppkom.*

Den i första stycket angivna fristen får förlängas av domstolen under samma förutsättningar som anges i 14 §.

16 §⁵

Om Patent- och marknadsdomstolens *dom* överklagas, ska Patent- och marknadsöverdomstolen

Om Patent- och marknadsdomstolens *beslut* överklagas ska Patent- och marknadsöverdomstolen av-

³ Senaste lydelse 2016:224.

⁴ Senaste lydelse 2016:224.

⁵ Senaste lydelse 2016:224.

avgöra *målet* inom tre månader från det att tiden för överklagande gick ut. *Bestämmelserna i 15 § andra stycket gäller också för Patent- och marknadsöverdomstolens prövning.*

göra *ärendet* inom tre månader från det att tiden för överklagande gick ut.

Den i första stycket angivna fristen får förlängas av domstolen under samma förutsättningar som anges i 14 §.

16 a §

Konkurrensverket får tillfälligt stoppa löptiden för en frist som anges i 11 § eller 13 § *andra* stycket, om en part i företagskoncentrationen inte har följt ett åläggande enligt 5 kap. 1 § första stycket 1. Fristen börjar löpa igen första arbetsdagen efter det att åläggandet har följts.

På begäran av en part i företagskoncentrationen får Konkurrensverket tillfälligt stoppa löptiden för den tidsfrist som anges i 11 § under så många arbetsdagar som verket bestämmer.

Konkurrensverkets beslut enligt första stycket kan prövas i ett *mål* enligt 13 §.

17 §

Konkurrensverket får tillfälligt stoppa löptiden för en frist som anges i 11 § eller 13 § *första* stycket, om en part i företagskoncentrationen inte har följt ett åläggande enligt 5 kap. 1 § första stycket 1. Fristen börjar löpa igen första arbetsdagen efter det att åläggandet har följts.

Konkurrensverkets beslut enligt första stycket kan prövas av *domstol i samband med prövningen av ett överklagat beslut om förbud* enligt 1 § eller åläggande enligt 2 §.

Rättskraft och omprövning

19 §

Om ett beslut att lämna en företagskoncentration utan åtgärd har grundats på en oriktig uppgift som lämnats av en part eller någon annan medverkande i koncentrationen, får Konkurrensverket besluta att genomföra en särskild undersökning.

20 §

Har rätten lämnat en talan om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 § utan bifall, får frågan prövas på nytt, om part eller annan medverkande i företagskoncentrationen har lämnat oriktiga uppgifter om sakförhållanden av väsentlig betydelse för avgörandet. Talan ska väckas inom ett år från det att saken slutligt har avgjorts.

Om domstolen efter överklagande har upphävt ett beslut om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 §, får frågan prövas på nytt, om en part eller någon annan medverkande i företagskoncentrationen har lämnat oriktiga uppgifter om sakförhållanden av väsentlig betydelse för domstolens beslut.

En ansökan om förnyad prövning får göras av Konkurrensverket till Patent- och marknadsdomstolen. Ansökan ska göras inom ett år från det att ärendet slutligt har avgjorts.

21 §⁶

Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § får omprövas, om det finns anledning att upphäva eller mildra förbudet eller åläggandet därför att detta inte längre behövs eller inte längre är lämpligt.

En talan om omprövning ska väckas av Konkurrensverket eller av någon som berörs av avgörandet.

Om ett beslut om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 § inte längre behövs eller inte längre är lämpligt, får beslutet omprövas av Konkurrensverket på eget initiativ eller på begäran av någon som berörs av beslutet.

6 kap.1 §⁷

Följande ålägganden eller förbud får förenas med vite:

1. åläggande enligt 3 kap. 1, 2 eller 3 §,
2. förbud enligt 3 kap. 27 eller 30 §,
3. förbud enligt 4 kap. 1 §,
4. åläggande enligt 4 kap. 2 eller 3 §,
5. förbud eller åläggande enligt 4 kap. 12 § tredje stycket,

Följande beslut får förenas med vite:

5. förbud eller åläggande enligt 4 kap. 12 § tredje stycket eller 13 a § tredje stycket, och

6. förbud enligt 4 kap. 17 §, och

7. åläggande enligt 5 kap. 1 §.

6. åläggande enligt 5 kap. 1 §.

Ett beslut om undersökning enligt 5 kap. 3 eller 20 § får förenas med vite. Konkurrensverket får förena ett beslut om fullgörande av skyldigheter enligt 4 kap. 6 § eller 7 § 1 med vite.

⁶ Senaste lydelse 2016:224.

⁷ Senaste lydelse 2009:1280.

Konkurrensverket får förena ett beslut att godta ett åtagande som har lämnats enligt 3 kap. 4 § första stycket eller enligt 4 kap. 4 § med vite. Ett sådant beslut gäller omedelbart, om något annat inte bestäms.

7 kap.

1 §⁸

Beslut av Konkurrensverket i följande frågor får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen:

1. åtgärder enligt 2 kap. 3 § andra stycket,
2. ålägganden som verket har meddelat enligt 3 kap. 1 § första stycket eller 3 §,
3. beslut enligt 3 kap. 4 § andra stycket,
 4. förbud enligt 4 kap. 1 §,
 5. ålägganden enligt 4 kap. 2 §,
4. förbud eller ålägganden enligt 4 kap. 12 § tredje stycket,
 6. förbud eller ålägganden enligt 4 kap. 12 § tredje stycket eller 13 a § tredje stycket,
 7. beslut enligt 4 kap. 14 eller 21 §,
5. ålägganden enligt 5 kap. 1 §, och
 8. ålägganden enligt 5 kap. 1 §, och
6. återkallelser av undantag enligt artikel 29.2 i rådets förordning (EG) nr 1/2003.
 9. återkallelser av undantag enligt artikel 29.2 i rådets förordning (EG) nr 1/2003.

Andra beslut av Konkurrensverket enligt denna lag får inte överklagas.

2 §⁹

Patent- och marknadsdomstolen *i frågor som avses i 3 kap. 30 § och 4 kap. 17 §* får överklagas särskilt. Beslut av Patent- och marknadsdomstolen *enligt 3 kap. 30 §* får överklagas särskilt.

8 kap.

1 §¹⁰

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål om

1. åläggande som avses i 3 kap. 2 §,
2. konkurrensskadeavgift enligt 3 kap. 5 §,
3. kvarstad enligt 3 kap. 21 §,
4. förbud som avses i 3 kap. 27 och 31 §§ och 32 § andra stycket,
 4. förbud som avses i 3 kap. 27 och 31 §§ och 32 § andra stycket, och
5. förbud eller åläggande som avses i 4 kap. 13, 17, 20 och 21 §§, och
6. utdömande av vite enligt 6 kap. 2 §.
 5. utdömande av vite enligt 6 kap. 2 §.

⁸ Senaste lydelse 2016:224.

⁹ Senaste lydelse 2016:224.

¹⁰ Senaste lydelse 2016:966.

Bestämmelserna i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten tillämpas i mål som avses i

– 3 kap. 2, 5, 27 och 31 §§ *samt* – 3 kap. 2, 5, 27 och 31 §§ *och*
32 § andra stycket, 32 § andra stycket, *och*

– 3 kap. 21 § *och* 4 kap. 17 §, – 3 kap. 21 §, även om någon ta-
även om någon talan inte väckts, lan inte väckts.

och

– 4 kap. 13 och 20 §§ *samt* 21 §
andra stycket.

Bestämmelserna i lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas i ärenden som inleds genom en ansökan till Patent- och marknadsdomstolen.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.
 2. Äldre bestämmelser gäller för företagskoncentrationer som har anmälts till Konkurrensverket före ikraftträdandet.

¹¹ Senaste lydelse 2016:224.

Prop. 2017/18:15 2.2 Förslag till lag om upphävande av lagen
(2008:585) om gruppundantag för vissa
konkurrensbegränsande avtal inom
försäkringssektorn

Härigenom föreskrivs att lagen (2008:585) om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn ska upphöra att gälla vid utgången av december 2017.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Preskription av en fordran som avser återbetalning av olagligt stöd avbryts, förutom på de sätt som framgår av 5 § preskriptionslagen (1981:130), på det sätt som avses i artikel 17.2 i rådets förordning (EU) 2015/1589 av den 13 juli 2015 om *genomförandebestämmelser* för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Föreslagen lydelse

5 §¹

Preskription av en fordran som avser återbetalning av olagligt stöd avbryts, förutom på de sätt som framgår av 5 § preskriptionslagen (1981:130), på det sätt som avses i artikel 17.2 i rådets förordning (EU) 2015/1589 av den 13 juli 2015 om *tillämpningsföreskrifter* för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

¹ Senaste lydelse 2016:604.

3 Ärendet och dess beredning

I en rapport till Europaparlamentet och rådet den 17 mars 2016 om tillämpningen av kommissionens förordning (EU) nr 267/2010 av den 24 mars 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på vissa kategorier av avtal, beslut och samordnade förfaranden inom försäkringssektorn (COM[2016] 153 final) angav kommissionen preliminärt att förordningen, som skulle löpa ut den 31 mars 2017, inte skulle förnyas. Med anledning av rapporten utarbetades inom Näringsdepartementet promemorian Slopät gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn (promemorian om slopat gruppundantag), med förslag om att upphäva motsvarande bestämmelser i konkurrenslagen (2008:579) och lagen (2008:585) om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn. Promemorian remissbehandlades. Kommissionens förordning har inte förnyats.

Till denna proposition fogas en sammanfattning av promemorian som *bilaga 1*, promemorians lagförslag som *bilaga 2* och en förteckning över remissinstanserna som *bilaga 3*. Remissvaren finns tillgängliga i Näringsdepartementet (N2016/07245/RS).

Den 30 april 2015 beslutade regeringen kommittédirektiv om att överväga en utökad beslutanderätt för Konkurrensverket i fråga om konkurrens-skadeavgift och företagskoncentrationer (dir. 2015:48). Genom tilläggsdirektiv den 12 maj 2016 förlängdes utredningstiden (dir. 2016:37). Utredningen redovisade i juni 2016 sitt uppdrag genom betänkandet En utökad beslutanderätt för Konkurrensverket (SOU 2016:49). Betänkandet remissbehandlades. Den 8 februari 2017 remissbehandlades promemorian Kompletterande förslag till betänkandet En utökad beslutanderätt för Konkurrensverket (SOU 2016:49), som utarbetats inom Näringsdepartementet (kompletteringspromemorian).

Till denna proposition fogas en sammanfattning av betänkandet som *bilaga 4*, betänkandets lagförslag som *bilaga 5*, en sammanfattning av promemorian som *bilaga 6*, promemorians lagförslag som *bilaga 7* och en förteckning över remissinstanserna som *bilaga 8*. Sammanställningar av remissyttrandena över betänkandet (N2016/04747/KSR) respektive promemorian (N2017/01012/KSR) finns tillgängliga i Näringsdepartementet.

I denna proposition behandlas inte utredningens förslag om en utökad beslutanderätt för Konkurrensverket i fråga om konkurrensskadeavgift.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 17 augusti 2017 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 9*. Lagrådet lämnade förslaget utan erinran. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 10*. I förhållande till lagrådsremissen har några språkliga och redaktionella ändringar skett.

I förhållande till lagrådsremissen lämnas även förslag till en redaktionell ändring i lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler. Den föreslagna lagändringen är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Lagrådets yttrande har därför inte inhämtats.

Konkurrenslagen (2008:579) innehåller regler som syftar till att undanröja och motverka hinder för en effektiv konkurrens i fråga om produktion av och handel med varor, tjänster och andra nyttigheter. Konkurrenslagen avser att generellt skydda samhällsekonomin och konsumenterna. Lagen är tillämplig på alla företag i hela näringslivet och i fråga om all produktion av och handel med varor, tjänster och andra nyttigheter.

De materiella bestämmelserna i konkurrenslagen är inriktade på att motverka tre slag av åtgärder som kan skada konkurrensens effektivitet, nämligen gemensamma förfaranden som omfattar flera aktörer på marknaden (2 kap. 1 §, förbud mot konkurrensbegränsande samarbete), ensidiga förfaranden (2 kap. 7 §, förbud mot missbruk av dominerande ställning) och strukturella åtgärder (4 kap. 1 §, förbud mot företagskoncentrationer). Konkurrenslagen innehåller också en regel som gör det möjligt att pröva konkurrenskonflikter som uppstår när staten, en kommun eller ett landsting säljer varor och tjänster på marknaden i konkurrens med privata aktörer (3 kap. 27 §, förbud mot konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet). Den regeln kompletterar förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete respektive missbruk av dominerande ställning.

Det är i första hand Konkurrensverket som har att vaka över att konkurrenslagen följs. Konkurrensverket kan exempelvis ålägga företag att upphöra med överträdelser av förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete eller missbruk av dominerande ställning (3 kap. 1 §). Ett sådant beslut överklagas till Patent- och marknadsdomstolen (7 kap. 1 §). Även ett företag som berörs av en överträdelse har vissa möjligheter att väcka talan om åläggande i Patent- och marknadsdomstolen (3 kap. 2 § och 8 kap. 1 §).

Vid uppsåtliga eller oaktsamma överträdelser av förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete eller missbruk av dominerande ställning kan Konkurrensverket ansöka om utdömmande av konkurrensskadeavgift vid Patent- och marknadsdomstolen (3 kap. 5 §) eller utfärda ett avgiftsföreläggande (3 kap. 16 §). Ett företag som uppsåtligen eller av oaktsamhet överträder något av dessa förbud kan på talan av någon skadelidande förpliktas att ersätta den skada som därigenom uppkommit. Bestämmelser om skadestånd finns i konkurrensskadelagen (2016:964).

När det gäller frågor om offentlig säljverksamhet och företagskoncentrationer får Konkurrensverket ansöka om förbud vid Patent- och marknadsdomstolen (3 kap. 32 § och 4 kap. 13 § konkurrenslagen). Även ett företag som berörs av en offentlig säljverksamhet har vissa möjligheter att ansöka om förbud (3 kap. 32 §).

Förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete och missbruk av dominerande ställning har sina förebilder i artiklarna 101 och 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Tillämpningsbestämmelser finns i rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget (nu artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget). Av förordningen följer att Konkurrensverket och domstolarna har en skyldighet att tillämpa artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget, om nationell konkurrensrätt tillämpas på avtal och förfaranden som kan påverka handeln mellan

Prop. 2017/18:15 medlemsstaterna inom EU, det s.k. samhandelskriteriet. Behörigheten är parallell med kommissionens behörighet att tillämpa artiklarna 101 och 102. Förordningen innehåller också särskilda bestämmelser om samarbete mellan kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter. I propositionen Moderniserad konkurrensövervakning (prop. 2003/04:80) finns en närmare beskrivning av förordningens bestämmelser.

Bestämmelserna om förbud mot företagskoncentrationer har till viss del sin förebild i rådets förordning (EG) nr 139/2004 av den 20 januari 2004 om kontroll av företagskoncentrationer. Förordningen bygger på en indelning av företagskoncentrationer beroende på om koncentrationen har gemenskapsdimension eller inte. Förordningen ger kommissionen exklusiv kompetens att pröva koncentrationer med gemenskapsdimension, men ger vissa möjligheter att hänskjuta prövningen till en medlemsstat. I förordningen finns regler om bistånd vid kommissionens inspektioner, men i övrigt saknas bestämmelser om samarbete mellan kommissionen och de nationella konkurrensmyndigheterna. Förordningen ställer inte några krav på medlemsstaternas prövning av koncentrationer utan gemenskapsdimension. Några formella krav på överensstämmelse mellan nationell rätt och EU-rätt finns alltså inte.

5 Gruppundantaget för försäkringssektorn

5.1 Gällande ordning

Förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete

Förbudet

Konkurrenslagens förbud mot konkurrensbegränsande samarbete enligt 2 kap. 1 § omfattar avtal som har till syfte att hindra, begränsa eller snedvrida konkurrensen på marknaden på ett märkbart sätt eller som ger ett sådant resultat. Det som i lagen sägs om avtal tillämpas enligt 1 kap. 6 § även på beslut av en sammanslutning av företag (t.ex. en branschorganisation) och samordnade förfaranden av företag. Ett samordnat förfarande innebär att två eller flera företag utan direkt avtal tillämpar ett visst förfarande i samförstånd. Bestämmelserna har sin förebild i artikel 101.1 i EUF-fördraget.

Undantag från förbudet

Lagen innehåller bestämmelser om undantag från förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete. Bestämmelserna finns i 2 kap. 2–5 §§ konkurrenslagen.

I 2 kap. 2 § finns ett generellt undantag. Förbudet gäller inte avtal som

1. bidrar till att förbättra produktionen eller distributionen eller till att främja tekniskt eller ekonomiskt framåtskridande,

2. tillförsäkrar konsumenterna en skälig andel av den vinst som därigenom uppnås,

3. bara ålägger de berörda företagen begränsningar som är nödvändiga för att uppnå det förstnämnda målet, och

4. inte ger de berörda företagen möjlighet att sätta konkurrensen ur spel för en väsentlig del av nyttigheterna i fråga.

Undantaget från förbudet har sin motsvarighet i artikel 101.3 i EUF-fördraget.

I 2 kap. 3 § konkurrenslagen finns bestämmelser om undantag för vissa grupper av avtal, s.k. gruppundantag. Gruppundantagen gäller för sådana avtal som avses i

1. lagen (2008:580) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om viss taxisamverkan,

2. lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal,

3. lagen (2008:582) om gruppundantag för konkurrensbegränsande specialiseringsavtal,

4. lagen (2008:583) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om forskning och utveckling,

5. lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn,

6. lagen (2008:585) om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn, och

7. lagen (2008:586) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om tekniköverföring.

Samtliga gruppundantagslagar, utom den som gäller viss taxisamverkan, innehåller hänvisningar till motsvarande EU-förordningar som antagits av EU-kommissionen. Hänvisningarna innebär att samma materiella bestämmelser gäller för bedömningen av om ett avtal omfattas av ett gruppundantag eller inte.

Som utgångspunkt gäller att ett konkurrensbegränsande avtal som omfattas av ett gruppundantag också uppfyller de villkor som gäller enligt den generella undantagsregeln i 2 kap. 2 §. Gruppundantaget gör det emellertid något enklare för företagen att bedöma om det konkurrensbegränsande avtalet omfattas av undantag från förbudet. I regel handlar det om att kontrollera att avtalet inte innehåller vissa särskilt allvarliga konkurrensbegränsningar (t.ex. fastställande av försäljningspris) och att parternas andel av marknaden inte överstiger en viss gräns. För det fall avtalet på någon punkt faller utanför gruppundantaget, måste parterna i avtalet att bedöma om villkoren i den generella undantagsregeln är uppfyllda.

Slutligen undantas från förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete också vissa avtal inom en primär lantbruksförening och mellan en beställningscentral och taxiföretag. Dessa undantag, som föreskrivs i 2 kap. 4–5 §§, saknar EU-rättsliga förebilder.

Gruppundantaget för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn

Som framgår ovan gäller enligt konkurrenslagen ett gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn. Gruppundantaget innebär att förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete inte gäller för avtal som omfattas av gruppundantaget.

De närmare förutsättningarna för att omfattas av gruppundantaget regleras i lagen (2008:585) om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn (gruppundantagslagen). Lagen är till-

lämplig på avtal som ingås mellan två eller flera företag inom försäkringssektorn. Gruppundantaget gäller avtal om sammanställning och spridning av information för att i vissa avseenden kunna beräkna risker, utarbeta tabeller och genomföra undersökningar. Gruppundantaget gäller också avtal om att bilda och driva pooler av försäkringsföretag.

Av gruppundantagslagen framgår att undantaget gäller på de villkor som anges i kommissionens förordning (EU) nr 267/2010 av den 24 mars 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på vissa kategorier av avtal, beslut och samordnade förfaranden inom försäkringssektorn, med vissa redaktionella justeringar. Förordningen löpte ut den 31 mars 2017 och har inte ersatts med någon ny förordning.

För en närmare beskrivning av förordningens innehåll hänvisas till propositionen Vissa konkurrensfrågor (prop. 2009/10:196).

5.2 Gruppundantaget upphävs

Regeringens förslag: Gruppundantag ska inte gälla för avtal som avses i lagen om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn. Lagen upphävs.

Promemorian om slopat gruppundantags förslag överensstämmer med regeringens (s. 20).

Remissinstanserna: *Svea hovrätt (Patent- och marknadsöverdomstolen), Stockholms tingsrätt (Patent- och marknadsdomstolen), Konsumentverket, Konkurrensverket* och *Sveriges advokatsamfund* har inget att invända mot förslaget. *Kommerskollegium* delar uppfattningen att den föreslagna anpassningen till EU-rätten kan underlätta för företag med verksamhet i flera EU-länder och att det kan motivera att det svenska gruppundantaget avskaffas. *Advokatfirman Vinge KB* tillstyrker förslaget och anger att det är positivt att sektorsspecifika gruppundantag utmönstras till förmån för de generella, alltid tillämpliga, undantagsreglerna. *Advokatfirman Vinge* och *Advokatfirman Lindahl KB*, som också tillstyrker förslaget, anser att det är angeläget att behålla rättslikheten mellan svensk konkurrensrätt och EU:s konkurrensregler. *Finansinspektionen* invänder inte mot förslaget, men framhåller värdet av att försäkringsföretagen även i framtiden ska kunna samarbeta kring frågor om bl.a. statistik, hållbarhet, standard för konsumentinformation och åtgärder som generellt sett stärker konsumentskyddet på ett sätt som inte begränsar konkurrensen.

Svensk Försäkring avstyrker förslaget. Svensk Försäkring beklagar att EU-förordningen om gruppundantag inte förlängs. De samarbeten som regleras i EU-förordningen och i den svenska lagen är nödvändiga för en väl fungerande försäkringsverksamhet, inklusive ett gott konsumentskydd. Ett lagstadgat gruppundantag bidrar enligt Svensk Försäkring till en rättsäkrare och enklare bedömning av samarbetena. Att ta bort gruppundantaget riskerar att hindra utvecklingen om det för med sig att företag avstår från att dela med sig av sina uppgifter för att de är osäkra på var gränserna går för vad som är möjligt utan att bryta mot konkurrensreglerna. Fördelarna med att behålla gruppundantaget väger alltså tyngre än nackdelarna med den rättsolikhet som nämns i den remitterade promemorian. Kostnaderna för att säkerställa att reglerna följs torde också enligt Svensk Försäkring bli

större med ett slopat svenskt gruppundantag, även om motsvarande undantag inte finns EU-rättsligt. Svensk Försäkring pekar på att promemorian saknar en bedömning av om det finns behov av ett nationellt gruppundantag. En sådan behovsbedömning krävs i den fortsatta beredningen. *Svenska Aktuari föreningen* avstyrker förslaget och framför likartade synpunkter som Svensk Försäkring.

Skälen för regeringens förslag

Bakgrund

Den svenska lagstiftningen på konkurrensrättens område har sedan 1993 haft EU-rätten som förebild. Något krav på harmonisering mellan nationell konkurrenslagstiftning och EU-rätten på det här området finns inte. Genom en anpassning till EU-rättens materiella konkurrensregler uppnås dock den fördelen att aktörer på den svenska marknaden inte behöver rätta sig efter olika konkurrensrättsliga regler beroende på om det är fråga om avtal som påverkar handeln mellan medlemsstaterna eller inte. Det bör också underlätta internationalisering genom att kännedom om svenska konkurrensregler också ger kännedom om motsvarande internationella regler och vice versa. Detta bidrar till att göra konkurrensen effektivare på den svenska marknaden (prop. 1992/93:56 Ny konkurrenslagstiftning, s. 19).

Det nu gällande undantaget för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn är anpassat till kommissionens gruppundantagsförordning. Förordningens materiella bestämmelser har genom en hänvisning i gruppundantagslagen gjorts tillämpliga på avtal som omfattas av konkurrenslagens förbud mot konkurrensbegränsande avtal. I den praktiska tillämpningen innebär detta att försäkringsföretagen har haft ett regelverk att beakta när de samarbetar med varandra.

Bör det svenska gruppundantaget upphävas?

Kommissionens gruppundantagsförordning löpte ut den 31 mars 2017. Den har inte ersatts med någon ny förordning. Frågan är då om det nu gällande svenska gruppundantaget för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn bör upphävas. Det finns skäl både för och mot att upphäva gruppundantaget.

Ett skäl som talar för att upphäva gruppundantaget är den rättslikhet mellan den nationella konkurrensrätten och EU:s konkurrensregler som eftersträvas i svensk rätt. Rättslikheten innebär att aktörer på den svenska marknaden inte behöver anpassa sig till olika konkurrensrättsliga regler beroende på om det är fråga om handel inom landet eller sådan som kan påverka handeln över gränserna. Företagen har således att följa samma regler i sak, oavsett om det är EU-rätten eller svensk rätt som tillämpas. Eftersom kommissionens förordning upphört att gälla är det därför naturligt att de svenska reglerna på området omprövas, inte minst med tanke på att nuvarande regler utformats med förordningen som förebild.

Ett skäl som talar mot att upphäva gruppundantaget är att det kan påverka förutsättningarna för försäkringsföretagen att samarbeta. Som *Svensk Försäkring* framhåller gör ett gruppundantag det enklare för företagen att bedöma vilka samarbeten som är möjliga att genomföra. För konkurrensbegränsande samarbeten kring sammanställningar, tabeller

och undersökningar i enlighet med gällande gruppundantag är det alltså förhållandevis enkelt att pricka av vilka förutsättningar som måste vara uppfyllda för att samarbetet ska omfattas av gruppundantaget och därmed vara tillåtet.

Även om det skulle vara enklare att bedöma om ett konkurrensbegränsande samarbete omfattas av ett gruppundantag än att bedöma om avtalet uppfyller de krav för undantag som gäller enligt den generella undantagsregeln i 2 kap. 2 § konkurrenslagen, måste de krav som EU-rätten ställer på medlemsstaternas konkurrensmyndigheter och domstolar beaktas. Av artikel 3.1 i förordning (EG) nr 1/2003 följer att om de nationella konkurrensmyndigheterna eller de nationella domstolarna tillämpar den nationella konkurrensrätten på sådana avtal som avses i artikel 101.1 i EUF-fördraget och som kan påverka handeln mellan medlemsstater ska de också tillämpa artikel 101 i EUF-fördraget. Det betyder att de företag som deltar i ett konkurrensbegränsande samarbete också måste beakta EU:s konkurrensregler när de tar ställning till om samarbetet omfattas av undantag. I den mån det inte finns något motsvarande gruppundantag i EU-rätten, måste företagen genomföra en bedömning enligt den generella undantagsregeln i artikel 101.3, vilken i sak motsvarar den bedömning som måste göras enligt 2 kap. 2 § konkurrenslagen. Med en sådan ordning följer att företagen måste tillämpa olika materiella regler för att bedöma ett och samma samarbete. Regeringen anser mot den bakgrunden att det inte finns skäl att behålla gruppundantaget för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn. Bestämmelserna om gruppundantag för sådana avtal i konkurrenslagen liksom lagen (2008:585) om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn bör därför upphävas.

Det bör understrykas att regeringens förslag inte innebär att de konkurrensbegränsande avtal som i dag omfattas av gruppundantaget blir olagliga. Inte heller innebär förslaget att försäkringsföretagen hindras att samarbeta kring frågor om bl.a. statistik, hållbarhet, standard för konsumentinformation och andra åtgärder som, enligt *Finansinspektionen*, generellt sett stärker konsumentskyddet. Förslaget innebär att såväl befintliga som nya avtal fortsättningsvis måste prövas mot den generella undantagsregeln i 2 kap. 2 § konkurrenslagen.

6 Prövning av företagskoncentrationer

6.1 Gällande ordning

En företagskoncentration uppstår när kontrollen av företag varaktigt förändras till följd av att två eller flera tidigare självständiga företag slås samman. En koncentration kan också uppstå genom att t.ex. en person, som redan kontrollerar ett företag direkt eller indirekt, får kontroll över ett annat företag. Även bildandet av ett gemensamt företag kan utgöra en företagskoncentration (1 kap. 9 § konkurrenslagen).

En företagskoncentration ska anmälas till Konkurrensverket innan den genomförs (4 kap. 10 §). Anmälningsplikten gäller för koncentrationer

där de berörda företagen under föregående räkenskapsår i Sverige haft en omsättning som överstiger en miljard kronor och minst två av företagen haft en omsättning som överstiger 200 miljoner kronor för vart och ett av företagen (4 kap. 6 §). Om företagen haft en omsättning som överstiger en miljard kronor, men där minst två av företagen inte haft en omsättning som överstiger 200 miljoner kronor, får Konkurrensverket ålägga en part i koncentrationen att anmäla den om det finns särskilda skäl (4 kap. 7 §).

En företagskoncentration ska förbjudas om den är ägnad att påtagligt hämma förekomsten eller utvecklingen av konkurrensen inom landet i dess helhet eller avsevärd del av det. Vid prövningen ska det särskilt beaktas om koncentrationen medför att en dominerande ställning skapas eller förstärks (4 kap. 1 §). Om det är tillräckligt för att undanröja de skadliga effekterna av en företagskoncentration, får en part i koncentrationen i stället åläggas att avyttra ett företag eller en del av ett företag eller genomföra någon annan konkurrensfrämjande åtgärd (4 kap. 2 §). För det fall koncentrationen uppkommit genom ett förvärv på en börs eller liknande, får förvärvaren åläggas att sälja det som förvärvats (4 kap. 3 §).

För Konkurrensverkets undersökning av en anmäld koncentration gäller särskilda tidsfrister. I en första fas ska Konkurrensverket inom 25 arbetsdagar från det att en fullständig anmälan kommit in till verket meddela beslut om att antingen genomföra en särskild undersökning eller lämna koncentrationen utan åtgärd (4 kap. 11 §). Om verket inom tidsfristen beslutar om särskild undersökning, inleds en andra fas som innebär att verket inom en ny tidsfrist av tre månader får väcka talan om förbud eller åläggande (4 kap. 13 §). Talan väcks vid Patent- och marknadsdomstolen (8 kap. 1 §). Patent- och marknadsdomstolens avgörande får överklagas till Patent- och marknadsöverdomstolen (1 kap. 3 § lagen [2016:188] om patent- och marknadsdomstolar).

6.2 Konkurrensverket får besluta om företagskoncentrationer

Regeringens förslag: Konkurrensverket får besluta i frågor som rör företagskoncentrationer. Konkurrensverkets beslut får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen.

Vid prövningen i Patent- och marknadsdomstolen tillämpas lagen om domstolsärenden.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens (s. 284 och 291).

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inget att erinra mot förslaget, däribland *Riksdagens ombudmän (JO)*, *Kammarrätten i Stockholm*, *Justitiekanslern*, *Ekobrottsmyndigheten*, *Finansinspektionen*, *Skatteverket*, *Kronofogdemyndigheten*, *Konsumentverket*, *Energimarknadsinspektionen* och *Småföretagarnas riksförbund*. *Konkurrensverket*, som tillstyrker förslaget, konstaterar att osäkerheten kommer att minska för marknadens intressenter, inklusive parterna, om Konkurrensverket får egen beslutanderätt. Redan i dag är det ofta så att parterna drar tillbaka sina ansökningar om tillstånd att genomföra ett förvärv efter det

att Konkurrensverket meddelat sina invändningar eller lämnat in en stämningansökan. Enligt Konkurrensverkets bedömning förbättrar en utökad beslutanderätt företsättningarna för att all relevant information kommer fram i god tid, vilket ökar effektiviteten i Konkurrensverkets utredningar. Förslaget kommer därför att medföra positiva effekter för konkurrensen i Sverige, till nytta för konsumenterna.

Svea hovrätt (Patent- och marknadsöverdomstolen), Stockholms tingsrätt (Patent- och marknadsdomstolen), Domstolsverket, Uppsala universitet (Juridiska fakultetsnämnden), Konkurrenskommissionen, Sveriges advokatsamfund, Svenskt Näringsliv, IT-och telekomföretagen och Teknikföretagen avstyrker förslaget. *Svea hovrätt (Patent- och marknadsöverdomstolen)* anser att frågor om företagskoncentrationer är av sådan karaktär att en domstolsprövning är nödvändig i första instans. Detta mot bakgrund av att ett förbud mot en företagskoncentration är en ingripande åtgärd som förutom den påverkan ett sådant beslut har för enskilda företag, kan påverka marknaden i stort. Hovrätten framhåller även att frågorna ofta kräver värdering av omfattande muntlig och skriftlig bevisning. Hovrätten väcker även frågan om huruvida en ordning som innebär att Konkurrensverket både utreder och prövar företagskoncentrationer är rättssäker. En liknande synpunkt framförs även av *Konkurrenskommissionen*. Hovrätten och *Stockholms tingsrätt (Patent- och marknadsdomstolen)* anser vidare att lagen (1996:242) om domstolsärenden inte lämpar sig som processlag för de aktuella frågorna. Hovrätten, tingsrätten och *Domstolsverket* anger att det finns skäl att avvakta med eventuella ändringar av nuvarande ordning till dess reformen angående de nyligen inrättade patent- och marknadsdomstolarna har utvärderats.

Skälen för regeringens förslag

Övervägande om en ändrad beslutsordning

För att värna en effektiv konkurrens är det viktigt att det snabbt går att undanröja och motverka de hinder som uppkommer. Konkurrensverket kan med stöd av konkurrenslagen undanröja hinder som påverkar eller riskerar att påverka konkurrensen negativt. Detta kan exempelvis ske genom att verket ålägger ett företag att upphöra med att missbruka sin dominerande ställning på marknaden. Ett sådant beslut gäller omedelbart, om något annat inte bestäms. Beslutet kan överklagas till Patent- och marknadsdomstolen.

Konkurrenslagen ger också verket möjligheter att motverka hinder för en effektiv konkurrens. Ett exempel på det är att vissa företagskoncentrationer måste anmälas till verket för undersökning av om koncentrationen är ägnad att påtagligt hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens inom landet. Konkurrensverkets undersökning sker inom snäva tidsramar, men verket är inte behörigt att självt fatta beslut för att motverka de hinder för en effektiv konkurrens som en koncentration kan ge upphov till. En fråga om förbud eller åläggande prövas av Patent- och marknadsdomstolen på talan av Konkurrensverket. Domstolens avgörande får överklagas till Patent- och marknadsöverdomstolen. Fram till den 1 september 2016, då patent- och marknadsdomstolarna inrättades, prövades frågorna av Stockholms tingsrätt i första instans. Tingsrättens

avgörande kunde överklagas till Marknadsdomstolen (prop. 2015/16:57 Patent- och marknadsdomstol). Prop. 2017/18:15

Gällande beslutsordning för företagskoncentrationer infördes genom 1993 års konkurrenslag (1993:20) och har tillämpats sedan dess. Redan 1997 föreslog Konkurrenslagsutredningen i betänkandet Konkurrenslagen 1993–1996 (SOU 1997:20) att beslutsordningen skulle ändras. Konkurrensverket föreslogs få beslutanderätt i första instans. Verkets beslut skulle få överklagas till Marknadsdomstolen som var andra och sista instans. I betänkandet anfördes bl.a. att handläggningen skulle bli snabbare och effektivare och att frågan om förutsättningarna för förbud i allt väsentligt var av ekonomisk och även av näringspolitisk art där de juridiska momenten var mindre framträdande.

Förslaget behandlades i propositionen Ändringar i konkurrenslagen m.m. (prop. 1997:30 s. 53–55). Regeringen instämde inte i utredningens förslag. Regeringen anförde att de speciella aspekter som kom under bedömning vid prövningar av förvärvsärenden kunde ha särskild principiell och praktisk betydelse när det gällde strukturomvandlingen i näringslivet. Vidare talade tunga skäl för att dessa mål skulle prövas av två instanser, som principiellt borde vara domstolar såsom var fallet enligt gällande rätt.

Utredningen har haft i uppdrag att analysera förutsättningarna för och behovet av utökad egen beslutanderätt för Konkurrensverket i ärenden som gäller prövning av företagskoncentrationer. Utredningen föreslår att verket ska få pröva frågor om förbud mot eller ålägganden i fråga om företagskoncentrationer, dvs. att prövningen i första instans ska ske hos Konkurrensverket.

Regeringen har i propositionen Domstolarnas handläggning av ärenden (prop. 2010/11:119 s. 37) uttalat att domstolarnas verksamhet i möjligaste mån ska fokuseras på dömande uppgifter. Om ärendena inte är av sådan karaktär att en domstolsprövning är nödvändig i första instans bör utgångspunkten vara att de ska flyttas från domstol till förvaltningsmyndighet. Rätten till domstolsprövning garanteras genom möjligheten att överklaga förvaltningsmyndighetens beslut. En förutsättning för att flytta prövningen från domstol i första instans är dock att det finns en förvaltningsmyndighet som har tillräcklig kompetens för att kunna hantera frågorna.

Konkurrensverket prövar i dag frågor om åläggande att upphöra med en överträdelse av förbudet mot missbruk av dominerande ställning. Verkets beslut om åläggande överklagas till Patent- och marknadsdomstolen. Den prövning som görs i ett ärende om missbruk av dominerande ställning har stora likheter med den som görs för koncentrationer, med den skillnaden att koncentrationsprövningen handlar om att bedöma vilka effekter den aktuella koncentrationen kan få för konkurrensen på marknaden i framtiden. Prövningen är i första hand ekonomisk där frågor om utbud- och efterfrågan, effekter av prisförändringar och inträdes hinder på marknaden bedöms. Frågor av det slaget kräver typiskt sett inte domstolsprövning i första instans.

Av den statistik som Konkurrensverket publicerat på sin webbplats framgår följande. Sedan bestämmelserna om företagskoncentrationer infördes i 1993 års konkurrenslag har verket undersökt drygt 2 600 anmälda företagskoncentrationer. En majoritet av dessa har verket lämnat utan

åtgärd redan i fas 1 av verkets undersökning. Även i de fall där verket beslutat om särskild undersökning, fas 2, har de flesta anmälningarna lämnats utan åtgärd. I många av dessa fall har det skett efter åtaganden från parterna i koncentrationen. I några fall har också koncentrationen avbrutits av parterna som återkallat sin anmälan till verket.

Vidare framgår av statistiken att Konkurrensverket har väckt talan vid domstol om förbud eller åläggande i 13 fall. Sex av dessa 13 fall har prövats i sak, varav två bifallits och fyra ogillats. Verkets talan har avvisats i ett fall. I sex fall har talan återkallats eftersom koncentrationen avbrutits.

När det gäller perioden 1 november 2008 – 31 december 2015 framgår av utredningens betänkande (s. 125) att talan väckts i fem fall. I fyra av dessa fall har talan återkallats, eftersom koncentrationen avbrutits. Verkets talan har bifallits i ett fall.

Statistiken visar att Konkurrensverket byggt upp en stor erfarenhet av att handlägga ärenden om företagskoncentrationer. De konkurrensproblem som uppmärksammats har också kunna motverkas utan att verket har behövt väcka talan om förbud eller åläggande. I de flesta fall där talan väckts har även det resulterat i att de konkurrensproblem som varit aktuella har kunnat motverkas, framför allt genom att parterna avbrutit sina koncentrationsplaner. Mot den bakgrunden får Konkurrensverket anses ha den kompetens som krävs för att hantera frågor som gäller företagskoncentrationer.

Svea hovrätt (Patent- och marknadsöverdomstolen) anser att frågor om företagskoncentrationer är av sådan karaktär att en domstolsprövning är nödvändig i första instans. Detta mot bakgrund av att ett förbud mot en företagskoncentration är en ingripande åtgärd som förutom den påverkan ett sådant beslut har för enskilda företag, kan påverka marknaden i stort. Hovrätten framhåller även att frågorna ofta kräver värdering av omfattande muntlig och skriftlig bevisning. Hovrätten väcker även frågan om huruvida en ordning som innebär att Konkurrensverket både utreder och prövar företagskoncentrationer är rättssäker. Regeringen gör följande bedömning.

En prövning av en företagskoncentration är, som framhålls ovan, i första hand ekonomisk. Underlaget för prövningen utgörs av de uppgifter om koncentrationen som det aktuella företaget lämnat i sin anmälan till verket. Bestämmelser om anmälan innehålls finns i Konkurrensverkets föreskrifter (KKVFS 2010:3) om anmälan om företagskoncentration enligt konkurrenslagen (2008:579). I anmälan intygas att de uppgifter som lämnas är sanna, korrekta och fullständiga.

För Konkurrensverkets undersökning och prövning av företagskoncentrationer är bestämmelserna i förvaltningslagen (1986:226) tillämpliga. Enligt förvaltningslagen har en part rätt att lämna uppgifter muntligen (14 §). Parten har också rätt att ta del av det som tillförts ärendet av någon annan innan det avgörs (17 §). Även konkurrenslagen innehåller vissa bestämmelser som har betydelse för verkets handläggning. Konkurrensverket får ålägga den som förväntas kunna lämna upplysningar i saken att inställa sig för förhör på tid och plats som verket bestämmer (5 kap. 1 §). Vid förhör ska en utsaga av den som förhörs upptecknas, läsas upp för och granskas av den förhörde (5 kap. 2 §). Uppteckningen kan läggas fram i domstol (8 kap. 14 §). Vidare ska den som avses med

verkets åtgärder ges tillfälle att yttra sig över ett utkast till beslut (se avsnitt 6.4 om den författningstekniska lösningen). De bestämmelser som verket ska tillämpa under sin undersökning och prövning av en företagskoncentration säkerställer att verket har de verktyg som behövs för att dess beslut ska vila på stabil och rättssäker grund.

I sammanhanget bör det framhållas att Konkurrensverket sedan 1993 tillämpat en ordning där verket både utreder och prövar ärenden som avser förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete och missbruk av dominerande ställning. Ärendena gäller ålägganden att upphöra med överträdelser av något av förbuden. Fram till den 1 juli 2004 tillämpades även ett system med prövning av anmälningar om undantag från förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete och om icke-ingripandebesked i fråga om båda förbuden. Systemet upphörde till följd av en anpassning till EU:s konkurrensrätt (prop. 2003/04:80 Moderniserad konkurrensövervakning). Regeringen bedömer att den ordning som hittills tillämpats där verket både haft en utredande och beslutande roll har fungerat väl och uppfyllt de krav på rättssäkerhet som bör ställas. Regeringen delar därför inte uppfattningen att rättssäkerhetsskäl talar mot en ordning som innebär att Konkurrensverket både utreder och prövar anmälda företagskoncentrationer.

Av utredningens förslag följer att Konkurrensverkets beslut ska kunna överklagas till domstol och prövas i två instanser, Patent- och marknadsdomstolen och Patent- och marknadsöverdomstolen. Genom en prövning i domstol i två instanser säkerställs att Konkurrensverkets beslut kan få en allsidig belysning. Därmed tillgodoses också att en ändrad beslutsordning uppfyller de krav på rättssäkerhet som bör ställas.

Som framgår ovan är det sällan som Konkurrensverket behöver väcka talan om förbud eller åläggande för att säkerställa att konkurrensen på marknaden upprätthålls. Att det relativt sett är få fall som blir föremål för domstolsprövning talar mot att en ändrad beslutsordning skulle ha någon effekt. Samtidigt bör det påpekas att i de flesta fall där talan väckts under senare år, har parterna i koncentrationen valt att avbryta den. Konkurrensverkets talan har alltså inte prövats i sak. Även om det är fråga om ett fåtal fall, är det regeringens uppfattning att en beslutanderätt för verket ökar förutsättningarna för att kunna använda såväl domstolarnas som verkets resurser mer effektivt. Några remissinstanser anser att det finns skäl att avvakta med att ändra beslutsordningen till dess reformen angående de nyligen inrättade patent- och marknadsdomstolarna har utvärderats. Regeringen delar inte den uppfattningen.

Genom en ändrad beslutsordning kommer ett första beslut om att genomföra koncentrationen att fattas betydligt tidigare än nu. Det har naturligtvis betydelse för parterna i koncentrationen, men även för näringslivet i stort. Från allmän synpunkt är det av stor vikt att det snabbt ges ett auktoritativt besked som marknaden kan förhålla sig till. Det gäller inte minst för konkurrenter, kunder och leverantörer till de företag som är föremål för den koncentration som beslutet avser.

Sammanfattningsvis föreslår regeringen att beslutsordningen för företagskoncentrationer bör ändras. Konkurrensverket bör få besluta i frågor som rör företagskoncentrationer. Verkets beslut bör också kunna överklagas till Patent- och marknadsdomstolen. Sett över tid är en ändrad beslutsordning en åtgärd som förbättrar konkurrenstillsynen och därmed

Prop. 2017/18:15 förutsättningarna för att upprätthålla en effektiv konkurrens till nytta för konsumenterna.

Handläggning i domstol

Enligt regeringens förslag ska Konkurrensverkets beslut i frågor om företagskoncentrationer få överklagas till Patent- och marknadsdomstolen. Utredningen föreslår att överklaganden ska handläggas enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden, förkortad ärendelagen. *Svea hovrätt (Patent- och marknadsöverdomstolen)* och *Stockholms tingsrätt (Patent- och marknadsdomstolen)* anser att ärendelagen inte lämpar sig som processlag för de aktuella frågorna.

Frågor om företagskoncentrationer anses, precis som övriga konkurrensrättsliga frågor, tillhöra de mest komplicerade frågorna som prövas i domstol (jfr prop. 2015/16:57 s. 128). Av det skälet är det angeläget att den ordning som tillämpas för att pröva ett överklagande är ändamålsenlig.

Enligt gällande ordning handläggs mål om företagskoncentrationer enligt rättegångsbalkens bestämmelser om tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten. Det innebär bl.a. att processen präglas av principerna om omedelbarhet och koncentration och att domstolens dom, om huvudförhandling hållits, ska grundas på vad som förekommit vid förhandlingen (17 kap. 2 §). I rättegångsbalken finns det verktyg för att se till att huvudförhandlingen inte kan fördröjas genom sena ändringar och tillägg av parterna i syfte att t.ex. förhala rättegången eller överrumpla motparten (43 kap. 10 §). För domstolen gäller också att målet ska avgöras inom sex månader från det att talan väckts (4 kap. 15 § konkurrenslagen).

Vid handläggning av ärenden som inleds i Patent- och marknadsdomstolen genom överklagande av en förvaltningsmyndighets beslut är utgångspunkten att ärendelagen ska tillämpas (se 3 kap. 2 § första stycket lagen om patent- och marknadsdomstolar). Om inte något annat anges blir således ärendelagen tillämplig om ett beslut av Konkurrensverket i fråga om en företagskoncentration överklagas till domstol.

När ett överklagat beslut handläggs enligt ärendelagen gäller att domstolen får grunda sitt avgörande på allt material som finns i ärendet (27 §). Vidare är handläggningen som utgångspunkt skriftlig, men ett sammanträde kan hållas som komplement (13 §).

Lagen om patent- och marknadsdomstolar innehåller vissa kompletterande bestämmelser som domstolen ska tillämpa vid handläggningen av ett ärende. Bestämmelserna, som tillkommit i syfte att effektivisera domstolens handläggning, innebär bl.a. att parternas möjligheter att efter en viss tidpunkt åberopa nya omständigheter eller nytt bevis är begränsade (3 kap. 9 §). Lagen innehåller även en bestämmelse som gör att förhör med en part kan hållas under sanningsförsäkran (3 kap. 10 §).

Patent- och marknadsdomstolarna tillämpar redan i dag ärendelagen vid handläggning av överklaganden av Konkurrensverkets beslut om ålägganden att upphöra med en överträdelse av något av förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete eller missbruk av dominerande ställning. De överväganden som görs i fråga om ålägganden är delvis desamma som för företagskoncentrationer, vilket enligt utredningen talar för att även ett överklagande av frågor som rör sådana koncentrationer bör kunna handläggas enligt ärendelagen (betänkandet s. 294 f.). Rege-

ringen instämmer i utredningens bedömning och anser att ärendelagen, som kompletteras av bestämmelser i lagen om patent- och marknadsdomstolar, bör tillämpas vid domstolarnas handläggning av överklagade beslut från Konkurrensverket.

Konsekvensändringar

Förslaget att ge Konkurrensverket rätt att besluta i frågor som rör företagskoncentrationer medför att vissa konsekvensändringar bör övervägas. Nedan behandlas frågor om tidsfrister, rättskraft och omprövning. För den närmare lagtekniska utformningen av förslagen till konsekvensändringar hänvisas till författningskommentaren i avsnitt 10. Frågan om rättegångskostnader behandlas i avsnitt 6.4.

I konkurrenslagen föreskrivs att en talan om förbud eller åläggande ska väckas av Konkurrensverket inom en tremånadersfrist räknat från ett beslut om särskild undersökning (4 kap. 13 § andra stycket). Samma tidsfrist bör gälla för att Konkurrensverket ska få besluta om förbud eller åläggande.

Konkurrensverket kan i dag begära att Patent- och marknadsdomstolen ska förlänga tremånadersfristen, antingen med eller utan samtycke från bl.a. parterna i koncentrationen (4 kap. 14 §). I och med att Konkurrensverket föreslås få egen beslutanderätt i fråga om förbud eller åläggande, föreslår utredningen att frågan om fristförlängning läggs på verket (betänkandet s. 304). Utredningen föreslår också att beslutet ska kunna överklagas (s. 306). Regeringen instämmer i utredningens förslag.

Om en part i en företagskoncentration inte följt ett åläggande att lämna uppgifter, handlingar eller annat, får Konkurrensverket tillfälligt stoppa löptiden för en frist. Ett sådant beslut kan inte överklagas särskilt. En prövning får i stället ske i ett mål om förbud eller åläggande (4 kap. 16 a §). Bestämmelsen bör justeras på så vis att prövningen ska få ske i samband med prövningen av ett överklagande av Konkurrensverkets beslut.

Enligt gällande ordning prövas frågor om förbud och ålägganden av Patent- och marknadsdomstolen. Domstolen får inte meddela förbud eller åläggande senare än sex månader efter det att talan väckts (4 kap. 15 § första stycket). Patent- och marknadsdomstolens avgörande överklagas till Patent- och marknadsöverdomstolen som ska avgöra målet inom tre månader från det att tiden för överklagande gick ut (4 kap. 16 §). De angivna tidsfristerna får förlängas under samma förutsättningar som gäller för den tremånadersfrist som tillämpas för att Konkurrensverket ska få väcka talan om förbud eller åläggande. Dessa tidsfrister för domstolarnas prövning och den möjlighet till fristförlängning som föreskrivs i dag bör gälla för prövning av ett överklagande av Konkurrensverkets beslut.

När det gäller den yttersta tidsgränsen för Patent- och marknadsdomstolen att meddela ett förbud eller åläggande föreskrivs i konkurrenslagen att ett förbud eller åläggande inte får meddelas senare än två år efter det att företagskoncentrationen uppkom (4 kap. 15 § andra stycket). Samma tidsgräns bör gälla för att Konkurrensverket ska få besluta om förbud eller åläggande.

Konkurrenslagen innehåller en regel som begränsar rättskraften hos Konkurrensverkets beslut att lämna en företagskoncentration utan åtgärd. Regeln innebär att om verket meddelat ett sådant beslut, får talan väckas endast om verkets beslut grundat sig på en oriktig uppgift som lämnats av en part eller någon annan medverkande i koncentrationen (4 kap. 13 § tredje stycket). Huvudregeln är således att verkets beslut är bindande för verket och utgör ett rättegångshinder, men att det finns ett undantag för fall där verket vilseletts. Av förarbetena till paragrafen framgår att regeln är tillämplig när verket beslutat att lämna företagskoncentrationen utan åtgärd i fas 1 eller i fas 2 (prop. 1992/93:56 s. 104). Med utgångspunkt från förslaget att verket ska få besluta i frågor om företagskoncentrationer, bör bestämmelserna formuleras så att verket ska få besluta om särskild undersökning om beslutet att lämna en företagskoncentration utan åtgärd har grundats på en oriktig uppgift som lämnats av en part eller någon annan medverkande i koncentrationen.

I konkurrenslagen finns också en regel om rättskraft som är tillämplig när rätten har lämnat en talan om förbud eller åläggande utan bifall (4 kap. 20 §). Av regeln följer att frågan om förbud eller åläggande får prövas på nytt om en part eller någon annan medverkande i företagskoncentrationen har lämnat oriktiga uppgifter om sakförhållanden av väsentlig betydelse för avgörandet. Talan ska i så fall väckas inom ett år från det att saken slutligt har avgjorts. Även denna regel bör anpassas till den nya beslutsordningen. En ansökan om förnyad prövning bör göras av Konkurrensverket till Patent- och marknadsdomstolen inom ett år från det att ärendet slutligt har avgjorts.

Slutligen innehåller konkurrenslagen särskilda bestämmelser om omprövning till förmån för den enskilde. Ett förbud eller åläggande som meddelats av domstol får omprövas om det finns anledning att upphäva eller mildra förbudet därför att detta inte längre behövs eller inte längre är lämpligt. Talan om omprövning ska väckas av Konkurrensverket eller av någon som berörs av avgörandet (4 kap. 21 §). Med hänsyn till förslaget att Konkurrensverket ska få besluta om förbud och ålägganden i fråga om företagskoncentrationer, bör verket också få besluta om omprövning till förmån för den enskilde. Enligt gällande ordning kan en sådan omprövning initieras av Konkurrensverket eller av någon som berörs av beslutet. Den ordningen bör behållas.

Konkurrensverkets omprövningsbeslut bör kunna överklagas till Patent- och marknadsdomstolen. Bestämmelser om klagorätt finns i 22 § förvaltningslagen (1986:223).

6.3 Beslutet gäller omedelbart

Regeringens förslag: Ett beslut om förbud mot eller åläggande i fråga om en företagskoncentration gäller omedelbart, om något annat inte bestäms.

Kompletteringspromemorians förslag överensstämmer med regeringens (s. 5).

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller framför inga synpunkter på förslaget. *Konkurrensverket* konstaterar att

den föreslagna ordningen överensstämmer med vad som gäller enligt 3 kap. 1 § konkurrenslagen. Som promemorian påvisar kan det även innebära en effektivare ordning när det gäller kopplingen till det automatiska fullföljdsförbudet i jämförelse med utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Som utgångspunkt gäller att ett förvaltningsbeslut får verkställas först sedan det fått laga kraft (jfr 23 § förvaltningslagen [1986:223]). I ärenden enligt konkurrenslagen där Konkurrensverket har beslutanderätt gäller emellertid, med något undantag, att verkets beslut får verkställas omedelbart. När det exempelvis gäller beslut om ålägganden att upphöra med överträdelse av förbuden mot konkurrensbegränsade samarbete och missbruk av dominerande ställning tillämpas en ordning som innebär att Konkurrensverkets beslut gäller omedelbart, om något annat inte bestäms (3 kap. 1 §). Att beslutet gäller omedelbart innebär att det aktuella företaget måste upphöra med överträdelsen direkt. Konkurrensverket kan dock bestämma att beslutet ska gälla från en senare tidpunkt. Om Konkurrensverkets beslut överklagas kan Patent- och marknadsdomstolen besluta att det tills vidare inte får verkställas (26 § andra stycket ärendelagen).

I promemorian föreslås att motsvarande ordning ska tillämpas för Konkurrensverkets beslut om förbud mot eller åläggande i fråga om en företagskoncentration, dvs. att beslutet ska gälla omedelbart om något annat inte bestäms. Förslaget har betydelse för tillämpningen av det förbud att fullfölja företagskoncentrationen som föreslås i avsnitt 7.2 och säkerställer det som beslutet gäller innan det får laga kraft.

Regeringen instämmer i promemorians förslag att ett beslut om förbud eller åläggande ska gälla omedelbart. En sådan ordning ligger i linje med den ordning som gäller för Konkurrensverkets beslut om ålägganden att upphöra med överträdelse av förbuden mot konkurrensbegränsade samarbete och missbruk av dominerande ställning.

En särskild fråga är om det bör vara möjligt att bestämma att beslutet ska gälla från en senare tidpunkt. Den möjligheten finns beträffande ålägganden att upphöra med en överträdelse. I ett sådant beslut finns det alltså utrymme för att ta hänsyn till att det förfarande som överträdelsen avser kan kräva viss tid för avveckling innan åläggandet börjar gälla. Motsvarande behov bedöms inte finnas för ett beslut om förbud att genomföra en företagskoncentration när ett fullföljdsförbud gäller under verkets särskilda undersökning. Annorlunda kan det förhålla sig med ett beslut om ett åläggande att avyttra ett företag eller en del av ett företag eller att genomföra någon annan konkurrensfrämjande åtgärd (4 kap. 2 §). För åtgärder som omfattas av ett åläggande kan det inte uteslutas att det i den praktiska tillämpningen behöver finnas utrymme för att kunna bestämma att åläggandet ska börja gälla vid en senare tidpunkt. Konkurrensverket bör mot den bakgrunden ha möjlighet att bestämma att beslutet ska gälla från en senare tidpunkt.

Bestämmelsen om att Konkurrensverkets beslut om förbud eller åläggande ska gälla omedelbart, om något annat inte bestäms, bör tas in i 4 kap. 13 § konkurrenslagen.

Regeringens förslag: Bestämmelsen om rätt till ersättning för kostnader som uppkommit efter det att en part fått tillfälle att yttra sig över Konkurrensverkets utkast till stämningsansökan upphävs. Bestämmelsen om kostnadsansvar vid återkallelse av talan på grund av att parterna återkallat sin anmälan till Konkurrensverket upphävs.

Regeringens bedömning: Regeringen kan meddela föreskrifter om en skyldighet för Konkurrensverket att ge den som avses med verkets beslut tillfälle att yttra sig över ett utkast till beslut.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att ersättning för rättegångskostnader får betalas för skälig kostnad som uppkommit efter det att part fått tillfälle att yttra sig över Konkurrensverkets utkast till beslut och att staten inte svarar för parternas rättegångskostnader om verket eller domstol beslutar om avskrivning av ärendet när avskrivningsbeslutet beror på att parterna i företagskoncentrationen återkallat sin anmälan till verket (s. 307 f.).

Remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt om förslaget.

Kompletteringspromemorians förslag överensstämmer med regeringens (s. 8).

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller framför inga synpunkter på förslaget. *Konkurrensverket* tillstyrker förslaget. Vid en ordning med beslutanderätt för Konkurrensverket i fråga om företagskoncentrationer saknas det enligt verket skäl att ha specialbestämmelser som ger part rätt till ersättning för kostnader som uppkommit inom ramen för myndighetens handläggning. Vidare saknas skäl att särskilt reglera kostnadsansvaret för staten vid återkallelse av en anmälan av en företagskoncentration.

Svea hovrätt (Patent- och marknadsöverdomstolen) avstyrker förslaget. Hovrätten anger att även om det finns allmänna bestämmelser om kommunikation i 17 § förvaltningslagen (1986:223), bör en part ha en uttrycklig rätt att yttra sig över Konkurrensverkets utkast till beslut. Att Konkurrensverket har möjlighet att tillämpa en sådan ordning är inte tillräcklig för att säkra en rätt för parten att få yttra sig över utkastet till beslut. Det innebär också, enligt hovrätten, att parten bör ha en möjlighet att få ersättning för rättegångskostnader i anledning av ett sådant yttrande. *Stockholms tingsrätt (Patent- och marknadsdomstolen)* avstyrker förslaget att upphäva möjligheterna till ersättning för kostnader som uppkommit efter det att en part fått tillfälle att yttra sig över Konkurrensverkets utkast till beslut. Tingsrätten noterar att det inte utretts vilka konsekvenser ett borttagande av denna möjlighet kan få för handläggningen av konkurrensärenden såväl vid Konkurrensverket som i domstol. Tingsrätten anser vidare att det saknas utredning till stöd för ett slopande av skyldigheten för verket att bereda den som avses med en talan en möjlighet att yttra sig över ett utkast till verkets beslut. Enligt tingsrätten finns det en risk för såväl minskad effektivitet som rättssäkerhet i konkurrensärenden såväl vid Konkurrensverket som i domstol. *Uppsala universitet (Juridiska fakultetsnämnden)* avstyrker förslaget. Universitetet anger att rätten att yttra sig över verkets utkast till beslut och möjligheten till ersättning bidrar till att förbättra kvaliteten på verkets beslut.

Förslaget torde utan tvekan leda till att den utredning som ligger till grund för Konkurrensverkets beslut kommer att bli av sämre kvalitet. *Sveriges advokatsamfund* avstyrker förslaget. Advokatsamfundet anger att en rätt till ersättning för rättegångskostnader bör finnas i de fall då Konkurrensverkets beslut upphävs efter överklagande. Enligt Advokatsamfundet påbörjas ett processförberedande arbete redan i samband med att parterna ges tillfälle att lämna synpunkter på Konkurrensverkets utkast. Med promemorians förslag får parterna ett starkt incitament att vänta med stora utredningsåtgärder och t.ex. med att anlita konkurrensökonomisk expertis, eftersom kostnaderna för detta blir ersättningsgilla om åtgärderna företas under domstolsprocessen i stället för under verkets utredning. Vidare anger Advokatsamfundet att skyldigheten för Konkurrensverket att ge den som avses med beslutet en möjlighet att yttra sig över Konkurrensverkets utkast ska behållas. Advokatsamfundet befarar att Konkurrensverket, huvudsakligen till följd av den stora tidspress som gäller för verkets undersökning av en företagskoncentration, inte kommer att upprätthålla den nuvarande disciplinen när det gäller att låta parterna få tillfälle att yttra sig över ett utkast till stämningsansökan. *Svenskt Näringsliv* avstyrker förslaget och anger att förslaget innebär en inskränkning i förutsättningarna för den som är part mot staten att tillvarata sina intressen.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Bakgrund

När det gäller ersättning för rättegångskostnader föreskrivs i konkurrenslagen att bestämmelserna i 31 kap. rättegångsbalken ska tillämpas, om inte något annat anges i lagen (8 kap. 15 §). Bestämmelserna innebär att när Konkurrensverket vinner ett mål eller ärende kan staten, förutom i vissa undantagsfall, inte få ersättning för sina rättegångskostnader. Om verket förlorar ett mål eller ärende, har verkets motpart rätt till ersättning av allmänna medel för kostnader som varit skäligen motiverade för att motparten skulle kunna ta tillvara sin rätt.

Konkurrenslagen innehåller två bestämmelser om rättegångskostnader i mål där talan väckts om förbud eller åläggande i fråga om en företagskoncentration (8 kap. 17 §). Enligt den första bestämmelsen omfattar en parts rätt till ersättning för rättegångskostnad även skäligen kostnad som uppkommit efter det att parten fått tillfälle att yttra sig över Konkurrensverkets utkast till stämningsansökan. Genom denna bestämmelse får verkets motpart ett ekonomiskt incitament att reda ut eventuella oklarheter innan talan väcks. Bestämmelsen syftar till att effektivisera förfarandet i domstol (prop. 2007/08:135 Ny konkurrenslag m.m., s. 109 f.). Enligt den andra bestämmelsen svarar inte staten för parternas rättegångskostnader när verket återkallat sin talan i målet. Detta gäller dock endast när återkallelse beror på att parterna i företagskoncentrationen återkallat sin anmälan till verket. Utan denna bestämmelse skulle staten svara för parternas rättegångskostnader, trots att Konkurrensverket kan sägas ha vunnit framgång med sin talan, nämligen att den anmälda koncentrationen inte genomförs (prop. 2007/08:135 s. 108 f.).

Huvudregeln i konkurrenslagen är att ersättning för kostnader som uppkommit inom ramen för Konkurrensverkets handläggning inte ersätts av allmänna medel. I promemorian föreslås att detta bör gälla även vid Konkurrensverkets handläggning av ärenden som gäller prövning av företagskoncentrationer. En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller framför inga synpunkter på förslaget. Några remissinstanser avstyrker förslaget i den del det avser möjligheten till ersättning för kostnader som uppkommit efter det att en part fått tillfälle att yttra sig över Konkurrensverkets utkast till beslut. I det följande behandlas först frågan om den möjlighet till ersättning för kostnader som finns i dag bör behållas, även när Konkurrensverket får rätt att besluta om förbud eller ålägganden i fråga om företagskoncentrationer. Därefter behandlas frågan om en skyldighet för verket att ge parterna tillfälle att lämna synpunkter på ett utkast till beslut bör lagregleras.

Bestämmelserna om företagskoncentrationer i konkurrenslagen är utformade på ett sådant sätt att den som är skyldig att anmäla en koncentration till Konkurrensverket endast får genomföra den om verket beslutar att inte ingripa eller om domstol, när verket har beslutanderätt, undanröjer det förbud eller åläggande som verket meddelat. Innebörden av bestämmelserna är att sådana koncentrationer som omfattas av anmälningsplikt måste godkännas innan de genomförs. Regeringen förutsätter därför att den som anmält en koncentration för godkännande också gör sitt yttersta för att reda ut eventuella oklarheter i ärendet innan Konkurrensverket meddelar sitt beslut. Av det skälet framstår inte behovet av regler som syftar till att effektivisera domstolens handläggning som lika uttalat som när domstolen ska pröva koncentrationen i första instans på talan av verket. Den särreglering om rätt till ersättning för kostnader som uppkommit inom ramen för verkets handläggning bör därför inte behållas när prövningen i första instans flyttas från domstol till verket. Det är också en ordning som tillämpas i övriga fall där verket har beslutanderätt, t.ex. i fråga om beslut om åläggande att upphöra med en överträdelse av förbudet mot missbruk av dominerande ställning.

Skyldigheten att skicka ett utkast till beslut för synpunkter

Av promemorians förslag följer att skyldigheten för Konkurrensverket att bereda den som avses med talan tillfälle att yttra sig över ett utkast till stämningsansökan bör utgå (4 kap. 13 § andra stycket). Enligt promemorian tillgodoses parternas rätt att bli informerade om hur ett ärende handläggs och möjlighet att påverka detta innan ärendet avgörs genom de allmänna bestämmelserna om kommunikation i 17 § förvaltningslagen (1986:223). Dessutom anges att inget hindrar att Konkurrensverket även utan lagreglering tillämpar en ordning där parterna får ta del av ett utkast till beslut, vilket enligt utredningen också är den praxis som verket tillämpar för utkast till beslut om åläggande att upphöra med en överträdelse (betänkandet s. 359).

Flera remissinstanser avstyrker förslaget och anser att skyldigheten bör vara reglerad. Sammanfattningsvis pekar dessa remissinstanser på att förslaget inte i tillräcklig grad säkerställer att den som avses med Kon-

kurrensverkets ingripande får del av och bereds möjlighet att yttra sig över verkets utkast till beslut, vilket antas leda till bl.a. minskad effektivitet, bristande rättssäkerhet och sämre kvalitet på det underlag som ligger till grund för verkets beslut.

Syftet med att flytta beslutanderätten till Konkurrensverket i första instans är att göra tillsynen på konkurrensområdet effektivare. En förutsättning för att reformen ska få avsedd effekt är att de beslut verket meddelar håller hög kvalitet. Ett sätt att säkerställa kvaliteten i beslutsfattandet är att låta den som avses med beslutet lämna synpunkter på ett utkast till beslut, vilket också är den praxis som verket tillämpar utan lagreglering i de fall verket har beslutanderätt. Mot den bakgrunden och med hänsyn till vad remissinstanserna anfört, bör skyldigheten för Konkurrensverket att skicka ett utkast för synpunkter regleras. Regeringen bedömer dock att föreskrifterna kan meddelas av regeringen (jfr 8 kap. 2 första stycket 2 och 7 § regeringsformen). Regeringen avser att meddela sådana föreskrifter.

Kostnadsansvar vid återkallelse av anmälan

När det gäller den del av promemorians förslag att slopa regleringen av kostnadsansvaret vid återkallelse av en anmälan gör regeringen följande bedömning.

Bestämmelserna om prövning av företagskoncentrationer syftar till att motverka hinder för utvecklingen av en effektiv konkurrens. Om parterna i koncentrationen väljer att inte genomföra den, på grund av att Konkurrensverket överväger ett förbud eller av något annat skäl, står det parterna fritt att återkalla sin anmälan. Därefter får Konkurrensverket skriva av ärendet från vidare handläggning. Enligt gällande rätt leder en avskrivning av ett ärende vid Konkurrensverket inte till något kostnadsansvar för det allmänna. Detta bör gälla även när verket får rätt att besluta om förbud eller åläggande.

När Konkurrensverket väl har beslutat att förbjuda en koncentration eller ålagt parterna att t.ex. avyttra en del av ett företag, leder en återkallelse av anmälan inte till att verkets beslut ska undanröjas. Beslutet står alltså fast. Om parterna vill att förbudet eller åläggandet ska upphävas eller mildras, får en omprövning begäras enligt bestämmelserna i 4 kap. 21 § konkurrenslagen. För det fall Konkurrensverkets beslut överklagas av parterna till Patent- och marknadsdomstolen, får parterna återkalla sitt överklagande om man avser att inte genomföra den anmälda och av Konkurrensverket förbjudna koncentrationen. Vid en återkallelse av överklagandet ska domstolen besluta om avskrivning. Eftersom det överklagade beslutet därmed står fast, uppkommer inte något kostnadsansvar för det allmänna (jfr Fitger m.fl., Rättegångsbalken [20 juni 2017, Zetec] kommentaren till 31 kap. 10 §). Därför bör bestämmelserna om kostnadsansvar på grund av återkallelse av en anmälan enligt 8 kap. 17 § upphävas.

7 Förbud att fullfölja en anmäld företagskoncentration

7.1 Gällande ordning

Konkurrenslagen innehåller ett förbud för en part och någon annan medverkande i en anmäld företagskoncentration att vidta någon åtgärd för att fullfölja den. Förbudet gäller under fas 1 av Konkurrensverkets undersökning. Om det finns särskilda skäl får Konkurrensverket meddela undantag från förbudet. Om det är nödvändigt för att säkerställa att förbudet följs, får Konkurrensverket meddela förbud eller åläggande för parterna eller andra medverkande i koncentrationen (4 kap. 12 §). Ett sådant förbud eller åläggande får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen (7 kap. 1 §).

Om Konkurrensverket under fas 1 beslutar om särskild undersökning av koncentrationen, får verket inom en ny tidsfrist av tre månader från beslutet väcka talan om förbud eller åläggande (4 kap. 13 §). Under fas 2 och därefter råder inte något automatiskt fullföljdsförbud. Då är det rätten som på yrkande av Konkurrensverket får meddela ett förbud i väntan på slutlig prövning. Ett sådant beslut förutsätter dock att ett förbud är motiverat av ett allmänt intresse som väger tyngre än den olägenhet som åtgärden medför. För det fall Konkurrensverket inte väcker talan eller om verket beslutar att lämna koncentrationen utan åtgärd, ska förbudet omedelbart hävas (4 kap. 17–19 §§).

7.2 Fullföljdsförbudet utökas

Regeringens förslag: Förbudet för en part och någon annan medverkande i en företagskoncentration att vidta någon åtgärd för att fullfölja koncentrationen utökas till att gälla under den tid som den särskilda undersökningen pågår. Förbudet gäller inte om Konkurrensverket beslutar om förbud mot eller åläggande i fråga om koncentrationen eller beslutar att lämna den utan åtgärd.

Konkurrensverket ges möjlighet att meddela undantag från fullföljdsförbudet och att meddela förbud eller åläggande för parterna eller andra medverkande i företagskoncentrationen för att säkerställa att fullföljdsförbudet följs.

Bestämmelserna om förbud i väntan på slutlig prövning upphävs.

Utredningens förslag överensstämmer i princip med förslaget. Utredningens förslag innebär dock att ett fullföljdsförbud ska kunna meddelas även under rättegång (s. 324–329).

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller framför inte några invändningar mot förslaget. *Konkurrensverket* tillstyrker förslaget och anger att nuvarande ordning är ologisk eftersom det är de företagskoncentrationer där verket inleder en särskild undersökning som är mest problematiska från konkurrenssynpunkt. *Sveriges advokatsamfund*, som tillstyrker förslaget, lämnar liknande synpunkter. *Svenskt*

Näringsliv, IT- och telekomföretagen och Teknikföretagen avstyrker förslaget och anger att gällande ordning bör bestå till dess en översyn av systemet med kontroll av företagskoncentrationer görs.

Kompletteringspromemorians förslag överensstämmer med regeringens (s. 5).

Remissinstanserna: En majoritet tillstyrker eller framför inte några invändningar mot förslaget. *Svea hovrätt (Patent- och marknadsöverdomstolen)*, som avstyrker förslaget om beslutanderätt (se avsnitt 6.2), anger att en utvidgning av det s.k. automatiska fullföljdsförbudet till att gälla även under en särskild undersökning är lämplig även med utgångspunkt i gällande rätt. *Stockholms tingsrätt (Patent- och marknadsdomstolen)* avstyrker förslaget. Tingsrätten anger att ett fullföljdsförbud i fas 2 enligt nuvarande ordning förutsätter en proportionalitetsbedömning, dvs. att förbudet är motiverat av ett allmänt intresse som väger tyngre än den olägenhet som åtgärden medför. Enligt domstolen saknas det utredning till stöd för att proportionalitetsbedömningen kan avvaras. Vidare konstaterar domstolen att det i promemorian inte framförs något som ger stöd för att de skäl som tidigare anförts mot ett automatiskt fullföljdsförbud skulle ha blivit inaktuella. *Svenskt Näringsliv* avstyrker förslaget om att utöka fullföljdsförbudet. Svenskt Näringsliv anger att nuvarande ordning bör behållas till dess att processreglerna ses över i sin helhet.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen föreslår i avsnitt 6.2 att Konkurrensverket som första instans ska få besluta i frågor som rör företagskoncentrationer och att verkets beslut ska kunna överklagas till Patent- och marknadsdomstolen. Den ordning som innebär att automatiskt fullföljdsförbud gäller i fas 1, men att frågan om fullföljdsförbud i fas 2 måste prövas av domstol bör därför ändras. Regeringen delar alltså inte den uppfattning som några remissinstanser ger uttryck för, nämligen att gällande ordning bör bestå i avvaktan på en eventuell översyn av reglerna om företagskoncentrationer.

Frågan är då om det ska krävas att Konkurrensverket fattar ett särskilt beslut om att koncentrationen inte ska få fullföljas, eller om förbudet bör utökas till att gälla automatiskt, vilket utredningen föreslår. Regeringen har i ett tidigare lagstiftningsärende övervägt frågan om ett automatiskt fullföljdsförbud i fas 2. I propositionen Regler om företagskoncentration (prop. 1998/99:144) anfördes att de negativa ekonomiska konsekvenserna för företagen med styrka talade mot att upprätthålla ett automatiskt fullföljdsförbud under en så lång tidsperiod som det var fråga om (s. 83). Enligt utredningens bedömning, efter samtal och samråd med olika intressenter, förefaller de negativa ekonomiska konsekvenserna nu inte vara något avgörande argument mot ett utökat automatiskt fullföljdsförbud. Utredningen pekar på att det också finns effektivitetsmässiga skäl för ett automatiskt fullföljdsförbud då Konkurrensverket under fas 1 kan ta ställning till behovet av en särskild undersökning utan att parallellt behöva förbereda sig för att eventuellt ansöka om fullföljdsförbud i domstol (betänkandet s. 326 f.). Det som framkommit i utredningens betänkande talar för att tillämpa ett automatiskt fullföljdsförbud även under den särskilda undersökningen. Ytterligare ett skäl för det är, som *Konkurrensverket* anger, att de företagskoncentrationer som är föremål för särskild undersökning potentiellt sett bör vara de mest problematiska från konkurrenssynpunkt. Fullföljdsförbudet bör alltså gälla automatiskt. På

samma sätt som gäller för fullföljdsförbudet under fas 1 bör det vara möjligt för verket att medge undantag från förbudet och besluta om åtgärder för att säkerställa att förbudet följs (4 kap. 12 § andra och tredje stycket). När det gäller undantag från förbudet framgår av förarbetena till 4 kap. 12 § andra stycket (prop. 1998/99:144 s. 93) att Konkurrensverket vid ett beslut om undantag ska beakta lagens skyddssyfte. Vidare anges att undantaget kan göras generellt, men att det också kan begränsas till att gälla vissa specifika konkreta beskrivna förfaranden. Därmed finns det utrymme att väga olika intressen mot varandra som enligt regeringens mening motsvarar den proportionalitetsbedömning som *Stockholms tingsrätt (Patent- och marknadsdomstolen)* pekar på i sitt yttrande.

Det utökade automatiska fullföljdsförbudet bör gälla under den tid som den särskilda undersökningen pågår. Fullföljdsförbudet bör upphöra att gälla när Konkurrensverket beslutar om förbud mot eller åläggande i fråga om företagskoncentrationen. Därefter fyller det ingen funktion. Förbudet eller åläggandet gäller nämligen omedelbart (se avsnitt 6.3). De bestämmelser i konkurrenslagen som i dag reglerar förbud i väntan på slutlig prövning bör därför upphävas.

Om Konkurrensverket inte beslutar om förbud eller åläggande inom den frist som gäller för den särskilda undersökningen, ska naturligtvis fullföljdsförbudet upphöra att gälla. För parternas del får det anses värdetullt att verket meddelar ett beslut om att lämna koncentrationen utan åtgärd. Ett sådant beslut bör meddelas så snart det står klart att det saknas förutsättningar att ingripa mot koncentrationen och allra senast innan fristen löper ut. Fullföljdsförbudet upphör när beslutet meddelas.

Sammanfattningsvis anser regeringen att bestämmelserna om automatiskt fullföljdsförbud bör utökas till att gälla även under den tid som den särskilda undersökningen pågår. Förbudet bör upphöra att gälla om Konkurrensverket beslutar om förbud mot eller åläggande i fråga om koncentrationen eller beslutar att lämna den utan åtgärd. På samma sätt som gäller för fullföljdsförbud under fas 1 bör det vara möjligt för verket att besluta om undantag från förbudet och besluta om åtgärder för att säkerställa att förbudet följs (jfr 4 kap. 12 § andra och tredje stycket). Den frist som gäller för att meddela ett beslut om förbud eller åläggande bör också gälla för ett beslut att lämna koncentrationen utan åtgärd. Bestämmelserna om förbud i väntan på slutlig prövning bör upphävas (4 kap. 17–19 §§).

Regeringens förslag: Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2018. Äldre bestämmelser gäller för företagskoncentrationer som har anmälts till Konkurrensverket före ikraftträdandet.

Lagen om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn upphör att gälla vid utgången av december 2017.

Regeringens bedömning: Några övergångsbestämmelser behövs inte i fråga om de ändringar som avser gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn.

Utredningens förslag i fråga om företagskoncentrationer överensstämmer med regeringens (s. 357).

Remissinstanserna har inte lämna några synpunkter på förslaget.

Promemorian om slopat gruppundantags förslag i fråga om gruppundantag överensstämmer med regeringens, med undantag för att lagändringen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2017 och att lagen om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn ska upphöra att gälla vid utgången av juli 2017 (s. 20).

Remissinstanserna har inte framfört några synpunkter på förslaget. I fråga om promemorians bedömning anger *Advokatfirman Lindahl KB* att eventuella övergångsbestämmelser bör samordnas så att de så långt som möjligt överensstämmer med kommissionens reglering.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: De föreslagna lagändringarna bör träda i kraft den 1 januari 2018. Lagen (2008:585) om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn bör upphöra att gälla vid utgången av december 2017.

När det gäller behovet av övergångsbestämmelser gör regeringen följande överväganden.

Som tidigare betonats i fråga om de förslag som gäller vissa konkurrensbegränsande försäkringsavtal tillämpas sedan länge en ordning som innebär att de svenska konkurrensreglerna ska ha samma materiella innehåll som motsvarande EU-regler. Eftersom den kommissionsförordning som är förebild för de svenska reglerna saknar övergångsbestämmelser, talar intresset av rättslighet för att inte införa några övergångsbestämmelser när svensk rätt anpassas till EU-rätten. I detta sammanhang bör det påpekas att bara för att ett konkurrensbegränsande avtal inte längre omfattas av ett gruppundantag innebär det inte att avtalet är förbjudet. För att avtalet ska vara förbjudet krävs att det inte uppfyller något av de villkor för undantag som föreskrivs i 2 kap. 2 § konkurrenslagen.

Den omständigheten att anpassningen av det svenska regelverket till EU-rätten inte sker vid samma tidpunkt innebär att olika regler kommer att gälla under en tid för bedömningen av vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn. Vilka regler som ska tillämpas i det enskilda fallet avgörs av det s.k. samhandelskriteriet (se avsnitt 4). Detta innebär att när samhandeln kan påverkas ska EU-rätten och därmed artikel 101 EUF-fördraget tillämpas. Om samhandeln inte påverkas, tillämpas de svenska konkurrensreglerna i gällande lydelse. Till dess lagänd-

Prop. 2017/18:15 ringen träder i kraft kan således frågan om samhandel få betydelse för bedömningen av vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn.

De lagändringar som avser företagskoncentrationer bör tillämpas på koncentrationer som anmäls efter ikraftträdandet, oavsett om koncentrationen uppkommit dessförinnan. För koncentrationer som anmälts före ikraftträdandet bör äldre bestämmelser gälla.

9 Konsekvenser

9.1 Förslaget om gruppundantaget för försäkringssektorn

Genom hänvisningen i konkurrenslagen till lagen (2008:585) om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn tillämpas kommissionens förordning (EU) nr 267/2010 av den 24 mars 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på vissa kategorier av avtal, beslut och samordnade förfaranden inom försäkringssektorn på konkurrensbegränsande avtal mellan företag inom den sektorn som saknar samhandelseffekt och som därmed inte omfattas av EU:s konkurrensregler. Kommissionens förordning upphörde att gälla den 31 mars 2017. Från den dagen gäller olika regler för att bedöma konkurrensbegränsande avtal. Detta leder till bristande förutsägbarhet för företagen. I denna proposition föreslås därför att de svenska reglerna anpassas till motsvarande EU-rättsliga bestämmelser. Det finns ingen skyldighet att anpassa lagen till EU-rätten, men genom anpassningen upprätthålls förutsägbarheten i konkurrensreglerna liksom rättsligheten med EU-rätten. Att inte genomföra föreslagna ändringar skulle, på sätt som utvecklas i avsnitt 5.2, följaktligen leda till att samma fråga kan komma att bedömas olika beroende på om nationell konkurrensrätt eller EU:s konkurrensrätt är tillämplig i det enskilda fallet.

Förslaget träffar i första hand företag. Förslaget att anpassa de svenska reglerna till EU:s konkurrensregler medför dock inga ökade kostnader för företagen, som ändå har att tillämpa EU:s konkurrensregler när det s.k. samhandelskriteriet är uppfyllt (se avsnitt 5.2), och inte heller några negativa konsekvenser i övrigt. Tvärtom får ett gruppundantag på nationell nivå, och som motsvarar det EU-rättsliga gruppundantaget, anses vara positivt för företagen som därigenom kan få lägre administrativa kostnader i förhållande till vad som skulle ha gällt om den föreslagna anpassningen inte genomfördes. Som framhålls i avsnitt 5.2 innebär förslaget inte att de konkurrensbegränsande avtal som i dag omfattas av gruppundantaget blir olagliga. Inte heller innebär förslaget att försäkringsföretagen hindras att samarbeta kring frågor om bl.a. statistik, hållbarhet, standard för konsumentinformation och andra åtgärder som generellt sett stärker konsumentskyddet. Förslaget innebär att avtalen fortsättningsvis måste prövas mot den generella undantagsregeln i 2 kap. 2 § konkurrenslagen, vilket motsvarar den bedömning som måste göras när EU-rätten är tillämplig i det enskilda fallet.

Vid en samlad bedömning framstår en anpassning till EU-rätten som mer positiv för företagen. De har därmed att tillämpa samma materiella regler oavsett om det så kallade samhandelskriteriet är uppfyllt eller inte.

Förslaget bedöms inte medföra några ökade kostnader för det allmänna. Förslaget bedöms inte heller medföra några sociala eller miljömässiga konsekvenser eller någon negativ inverkan på konsumentpriser.

9.2 Förslagen om företagskoncentrationer

De aktuella förslagen avser prövningen av företagskoncentrationer. Frågor om företagskoncentrationer prövas i dag av Patent- och marknadsdomstolen i första instans på talan av Konkurrensverket. Genom förslagen flyttas prövningen från Patent- och marknadsdomstolen till Konkurrensverket. För Konkurrensverkets del antas förslagen inte leda till ökat resursbehov. Det krävs nämligen lika noggrant utredningsarbete vare sig verket ska väcka talan i domstol om att ingripa mot en företagskoncentration eller om verket ska fatta beslut. Med hänvisning till att talan i många fall återkallats då parterna i koncentrationen valt att avbryta den, kan det antas att ärenden av det slaget kan komma att avslutas i ett betydligt tidigare skede om Konkurrensverket har möjlighet att besluta i frågor som rör företagskoncentrationer. De resurser som verket behöver lägga ner på ett sådant ärende minskar därmed. Även om det är ett litet antal fall som handlagts i domstol tidigare, kan förslagen komma att medföra en något minskad arbetsbelastning för domstolarna.

För företagets del påverkas i första hand de företag som är föremål för Konkurrensverkets handläggning av företagskoncentrationer. Genom att flytta prövningen till Konkurrensverket, kommer företagen att få frågan om förbud eller åläggande i fråga om koncentrationen avgjord tidigare än i dag. Företagens processkostnader kan därmed antas minska. Om verkets beslut överklagas bedöms företagets processkostnader vara oförändrade i jämförelse med den ordning som tillämpas i dag. För företag som är konkurrenter, kunder eller leverantörer till de företag som är föremål för en företagskoncentration bör ett tidigt avgörande i fråga om koncentrationen öka möjligheterna för dessa företag att planera sin verksamhet. Sammantaget bedöms inte förslagen få några negativa ekonomiska konsekvenser för företagen.

När det gäller företagskoncentrationer finns för närvarande inga krav på harmonisering med övriga medlemsstater inom EU (se avsnitt 4). Förslaget att Konkurrensverket ska få pröva företagskoncentrationer i första instans innebär dock ett närmande till övriga medlemsstater, utom Finland och Österrike som inte har egen beslutanderätt. I de fall en koncentration prövas även av andra medlemsstaters nationella konkurrensmyndigheter skapas genom förslaget förutsättningar för att parterna i koncentrationen ska kunna få besked om koncentrationens förenlighet med respektive nationell rätt någorlunda samtidigt.

Förslagen bedöms inte medföra några sociala eller miljömässiga konsekvenser eller någon negativ inverkan på konsumentpriser.

10 Författningskommentar

10.1 Förslaget till lag om ändring i konkurrenslagen (2008:579)

2 kap. Förbjudna konkurrensbegränsningar

3 § Från förbudet i 1 § gäller undantag för sådana grupper av avtal (*gruppundantag*) som avses i

1. lagen (2008:580) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om viss taxisamverkan,

2. lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal,

3. lagen (2008:582) om gruppundantag för konkurrensbegränsande specialiseringsavtal,

4. lagen (2008:583) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om forskning och utveckling,

5. lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn, *och*

6. lagen (2008:586) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om tekniköverföring.

Om ett enskilt avtal enligt *någon av lagarna som räknas upp* i första stycket är undantaget från förbudet i 1 § men har följder som är oförenliga med 2 §, får Konkurrensverket besluta att avtalet inte ska omfattas av gruppundantaget.

Bestämmelserna i *första stycket* har ändrats. Ändringen innebär att gruppundantag inte gäller för avtal som avsågs i lagen (2008:585) om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn, eftersom den lagen upphävts. Sådana avtal är fortfarande undantagna från förbudet i 1 § förutsatt att de villkor som anges i 2 § är uppfyllda. Ändringen utgör en anpassning till EU-rätten. Tidigare punkt 7 har efter ändringen numrerats punkt 6. *Andra stycket* har ändrats redaktionellt.

Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

4 kap. Företagskoncentrationer

Beslut om åtgärd mot företagskoncentration

13 § Om Konkurrensverket har beslutat att *genomföra en* särskild undersökning ska verket inom *tre månader från det att beslutet meddelades* besluta om förbud enligt 1 §, om åläggande enligt 2 § eller att lämna företagskoncentrationen utan åtgärd.

Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § får inte meddelas senare än två år efter det att företagskoncentrationen uppkom.

Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § gäller omedelbart, om något annat inte bestäms.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Konkurrensverkets beslut efter det att verket beslutat om särskild undersökning, antingen med stöd av 11 eller 19 §. Rubriken närmast före paragrafen har justerats.

Genom ändringen i *första stycket* får Konkurrensverket behörighet att besluta om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 §. Verkets beslut ska meddelas inom tre månader från det att verket beslutat om särskild

undersökning. Om det inte finns förutsättningar för ett förbud eller åläggande, ska verket besluta att lämna företagskoncentrationen utan åtgärd. Ett beslut att lämna koncentrationen utan åtgärd bör fattas så snart det står klart att det saknas förutsättningar för ett beslut om förbud eller åläggande. Övervägandena avseende beslutsordningen finns i avsnitt 6.2. I avsnitt 7.2 behandlas frågan om beslut att lämna koncentrationen utan åtgärd.

Av *andra stycket* följer att Konkurrensverket inte får meddela förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 § senare än två år från det att företagskoncentrationen uppkom. Det är en anpassning till att beslutsordningen för förbud och ålägganden ändrats. Övervägandena finns i avsnitt 6.2. Stycket motsvarar tidigare 15 § *andra stycket* *andra meningen*.

Av *tredje stycket* följer att ett beslut om förbud eller åläggande gäller omedelbart, om något annat inte bestäms. Att beslutet ska gälla från en senare tidpunkt kan aktualiseras vid beslut om ålägganden enligt 2 §. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Bestämmelser om överklagande av ett beslut om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 § finns i 7 kap. 1 § första stycket 4 och 5. Ett beslut om att lämna företagskoncentrationen utan åtgärd får inte överklagas.

Bestämmelserna i det tidigare tredje stycket har flyttats till 19 §.

13 a § *Innan fristen enligt 13 § första stycket har löpt ut, får en part och någon annan medverkande i företagskoncentrationen inte vidta någon åtgärd för att fullfölja koncentrationen. Förbudet gäller inte om Konkurrensverket före fristens utgång meddelar ett beslut som avses i 13 § första stycket.*

Om det finns särskilda skäl, får Konkurrensverket besluta om undantag från förbudet i första stycket.

Om det är nödvändigt för att säkerställa att förbudet i första stycket följs, får Konkurrensverket meddela förbud eller åläggande för parterna eller andra medverkande i företagskoncentrationen.

Paragrafen är ny. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Bestämmelserna i *första stycket första meningen* innebär att fullföljdsförbud motsvarande det som gäller enligt 12 § första stycket även gäller efter det att Konkurrensverket beslutat om särskild undersökning enligt 11 eller 19 §. Förbudet gäller under den särskilda undersökningen. Tidsfristen för beslut som avses i 13 § första stycket kan förlängas, se 14 §.

Fullföljdsförbudet gäller som längst till dess fristen för den särskilda undersökningen löpt ut. Inom den fristen ska Konkurrensverket enligt 13 § första stycket besluta om förbud enligt 1 §, om åläggande enligt 2 § eller att lämna koncentrationen utan åtgärd. Om ett sådant beslut meddelas före fristens utgång följer av *första stycket andra meningen* att fullföljdsförbudet upphör att gälla. Därefter gäller i stället det beslut som verket meddelat.

I *andra stycket* anges att Konkurrensverket får besluta om undantag från fullföljdsförbudet om det finns särskilda skäl. Enligt *tredje stycket* kan verket meddela förbud eller åläggande för parterna eller andra medverkande i företagskoncentrationen för att säkerställa att förbudet i första stycket följs. Bestämmelserna har sina förebilder i 12 § andra respektive tredje stycket och tolkas på motsvarande sätt (prop. 1998/99:144 s. 93).

Bestämmelser om överklagande av ett beslut enligt tredje stycket finns i 7 kap. 1 § första stycket 6.

14 § *Konkurrensverket* får förlänga fristen i 13 § första stycket med högst en månad i sänder, om parterna i koncentrationen samtycker till det. I de fall annan medverkande anmält koncentrationen enligt 7 § 2 krävs även dennes samtycke. Om koncentrationen ägt rum på det sätt som anges i 3 § andra meningen, är förvärvarens samtycke tillräckligt.

Om det finns synnerliga skäl, får fristen förlängas utan sådant samtycke som anges i första stycket.

I paragrafen regleras vilka möjligheter som finns att förlänga den tidsfrist som föreskrivs i 13 § första stycket. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Ändringen i *första stycket* är en anpassning till att beslutsordningen för förbud och ålägganden enligt 13 § första stycket ändrats. Ändringen innebär att det är Konkurrensverket som får besluta att fristen ska förlängas. Någon annan ändring i sak är inte avsedd. Stycket har även justerats språkligt.

Andra stycket är oförändrat.

Bestämmelser om överklagande finns i 7 kap. 1 § första stycket 7.

15 § *Om Konkurrensverkets beslut om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 § överklagas, ska Patent- och marknadsdomstolen avgöra ärendet inom sex månader från det att överklagandet kom in.*

Den i första stycket angivna fristen får förlängas av domstolen under samma förutsättningar som anges i 14 §.

Paragrafen anger vilken tidsram som gäller för Patent- och marknadsdomstolens prövning av ett överklagat beslut. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Ändringarna i *första stycket* är en anpassning till att beslutsordningen för förbud och ålägganden enligt 13 § första stycket ändrats och till att ett överklagande handläggs enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden. Fristen räknas från det att överklagandet kom in till Konkurrensverket.

I *andra stycket* föreskrivs att den frist som anges i första stycket får förlängas av domstolen. Förutsättningarna för att förlänga fristen anges i 14 § och är oförändrade. Bestämmelsen i den tidigare andra meningen, att förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 § inte får meddelas senare än två år från det att företagskoncentrationen uppkom, har flyttats till 13 § andra stycket. Tvåårsfristen gäller inte för domstolens prövning av ett överklagat beslut.

16 § *Om Patent- och marknadsdomstolens beslut överklagas ska Patent- och marknadsöverdomstolen avgöra ärendet inom tre månader från det att tiden för överklagande gick ut.*

Den i första stycket angivna fristen får förlängas av domstolen under samma förutsättningar som anges i 14 §.

Paragrafen anger vilken tidsram som gäller för Patent- och marknadsöverdomstolens prövning av ett överklagat beslut. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Ändringarna i *första stycket* är en anpassning till att beslutsordningen för förbud och ålägganden enligt 13 § första stycket ändrats och att ett överklagande handläggs enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Av *andra stycket* framgår att den frist som gäller för domstolen att avgöra ärenden får förlängas av domstolen under samma förutsättningar som anges i 14 §. Den tvåårsfrist som föreskrivs för beslut om förbud enligt 13 § andra stycket gäller inte för domstolens prövning av ett överklagande.

Tillfälligt stopp av löptider för frister

17 § Konkurrensverket får tillfälligt stoppa löptiden för en frist som anges i 11 § eller 13 § *första stycket*, om en part i företagskoncentrationen inte har följt ett åläggande enligt 5 kap. 1 § första stycket 1. Fristen börjar löpa igen första arbetsdagen efter det att åläggandet har följts.

På begäran av en part i företagskoncentrationen får Konkurrensverket tillfälligt stoppa löptiden för den tidsfrist som anges i 11 § under så många arbetsdagar som verket bestämmer.

Konkurrensverkets beslut enligt första stycket kan prövas av domstol i samband med prövningen av ett överklagat beslut om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 §.

Paragrafen betecknades tidigare 16 a §. Den innehåller bestämmelser om möjligheten att stoppa löptiden för en frist som anges i 11 § eller 13 § första stycket. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Ändringarna i *första* och *tredje stycket* är en anpassning till att beslutsordningen för förbud och ålägganden enligt 13 § första stycket ändrats.

Rättskraft och omprövning

19 § Om ett beslut att lämna en företagskoncentration utan åtgärd har grundats på en oriktig uppgift som lämnats av en part eller någon annan medverkande i koncentrationen, får Konkurrensverket besluta att genomföra en särskild undersökning.

Närmast före paragrafen har en ny rubrik införts. Rubriken återfanns tidigare närmast före 20 §.

I paragrafen regleras förutsättningarna för att Konkurrensverket ska få besluta om särskild undersökning trots att verket tidigare beslutat att lämna företagskoncentrationen utan åtgärd. Bestämmelserna, som tidigare återfanns i 13 § tredje stycket, har anpassats till att beslutsordningen för förbud och ålägganden enligt 13 § första stycket ändrats.

Vid den särskilda undersökningen tillämpas 13 §. Av 13 a § följer att åtgärder inte får vidtas för att fullfölja företagskoncentrationen innan fristen för den nya särskilda undersökningen löpt ut.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

20 § Om domstolen efter överklagande har upphävt ett beslut om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 §, får frågan prövas på nytt, om en part eller någon annan medverkande i företagskoncentrationen har lämnat oriktiga uppgifter om sakförhållanden av väsentlig betydelse för domstolens beslut.

En ansökan om förnyad prövning får göras av Konkurrensverket till Patent- och marknadsdomstolen. Ansökan ska göras inom ett år från det att ärendet slutligt har avgjorts.

Paragrafen innehåller bestämmelser om rättskraft och omprövning av beslut till nackdel för den enskilde. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Ändringarna i *första stycket* är en anpassning till att beslutsordningen för förbud och ålägganden enligt 13 § första stycket ändrats. Någon ändring av förutsättningarna för omprövning är inte avsedd.

Andra stycket är en anpassning av den tidigare andra meningen i första stycket. Av stycket framgår att en ansökan om förnyad prövning får göras av Konkurrensverket till Patent- och marknadsdomstolen inom ett år från det att ärendet slutligt har avgjorts. Detta gäller även om överklagandet har prövats av Patent- och marknadsöverdomstolen. Av 8 kap. 2 § andra stycket följer att ansökan handläggs enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden.

21 § *Om ett beslut om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 § inte längre behövs eller inte längre är lämpligt, får beslutet omprövas av Konkurrensverket på eget initiativ eller på begäran av någon som berörs av beslutet.*

Paragrafen innehåller bestämmelser om omprövning av beslut till förmån för den som omfattas av ett förbud eller ett åläggande. Bestämmelserna är tillämpliga på beslut som fått laga kraft, oavsett om beslutet överklagats och fastställts av domstol. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Ändringen i paragrafen är en följd av att beslutsordningen för förbud och ålägganden enligt 13 § första stycket ändrats.

Bestämmelser om överklagande finns i 7 kap. 1 § första stycket 7.

6 kap. Vite

Föreläggande av vite

1 § Följande *beslut* får förenas med vite:

1. åläggande enligt 3 kap. 1, 2 eller 3 §,
2. förbud enligt 3 kap. 27 eller 30 §,
3. förbud enligt 4 kap. 1 §,
4. åläggande enligt 4 kap. 2 eller 3 §,
5. förbud eller åläggande enligt 4 kap. 12 § tredje stycket *eller 13 a § tredje stycket, och*

6. åläggande enligt 5 kap. 1 §.

Ett beslut om undersökning enligt 5 kap. 3 eller 20 § får förenas med vite. Konkurrensverket får förena ett beslut om fullgörande av skyldigheter enligt 4 kap. 6 § eller 7 § 1 med vite.

Konkurrensverket får förena ett beslut att godta ett åtagande som har lämnats enligt 3 kap. 4 § första stycket eller enligt 4 kap. 4 § med vite. Ett sådant beslut gäller omedelbart, om något annat inte bestäms.

Paragrafen anger vilka av Konkurrensverkets beslut som får förenas med vite. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Ändringarna i *första stycket* är en följd av att ett automatiskt fullföljdsförbud gäller under den särskilda undersökningen. Hänvisningen i *punkt 5 till 13 a § tredje stycket* innebär att ett förbud eller åläggande enligt den

bestämmelsen får förenas med vite. I övrigt har en språklig justering skett och styckets struktur ändrats. *Punkt 6* hänvisade tidigare till 4 kap. 17 §. Den paragrafen har ändrats och innehåller inte någon möjlighet att besluta om förbud eller ålägganden. Tidigare punkt 7 har därför numrerats 6.

7 kap. Överklagande

1 § Beslut av Konkurrensverket i följande frågor får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen:

1. åtgärder enligt 2 kap. 3 § andra stycket,
 2. ålägganden som verket har meddelat enligt 3 kap. 1 § första stycket eller 3 §,
 3. beslut enligt 3 kap. 4 § andra stycket,
 4. förbud enligt 4 kap. 1 §,
 5. ålägganden enligt 4 kap. 2 §,
 6. förbud eller ålägganden enligt 4 kap. 12 § tredje stycket *eller 13 a § tredje stycket*,
 7. beslut enligt 4 kap. 14 eller 21 §,
 8. ålägganden enligt 5 kap. 1 §, och
 9. återkallelser av undantag enligt artikel 29.2 i rådets förordning (EG) nr 1/2003.
- Andra beslut av Konkurrensverket enligt denna lag får inte överklagas.

I paragrafen anges vilka av Konkurrensverkets beslut som får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen.

Ändringarna i *första stycket 4, 5 och 7* är en anpassning till att beslutsordningen för förbud enligt 4 kap. 1 § och ålägganden enligt 4 kap. 2 § ändrats. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Genom ändringen i *första stycket 6* införs en möjlighet att överklaga förbud och ålägganden som Konkurrensverket meddelar för att säkerställa att det fullföljdsförbud som föreskrivs i 4 kap. 13 a § första stycket följs. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Ändringarna i första stycket har fört med sig att de beslut som räknas upp efter punkt 5 har numrerats om.

2 § Beslut av Patent- och marknadsdomstolen enligt 3 kap. 30 § får överklagas särskilt.

I paragrafen, som även ändrats redaktionellt, har hänvisningen till 4 kap. 17 § utgått. Den paragrafen har ändrats. De beslut som avses i 17 § får inte överklagas särskilt.

8 kap. Handläggningen i domstol

Behörig domstol

1 § Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål om

1. åläggande som avses i 3 kap. 2 §,
2. konkurrensskadeavgift enligt 3 kap. 5 §,
3. kvarstad enligt 3 kap. 21 §,
4. förbud som avses i 3 kap. 27 och 31 §§ och 32 § andra stycket, *och*
5. utdömande av vite enligt 6 kap. 2 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om behörig domstol.

Med anledning av att frågor om företagskoncentrationer inte handläggs enligt rättegångsbalken, har hänvisningen till 4 kap. 13, 17, 20 och 21 §§ utgått ur uppräkningsdelen i tidigare punkt 5 i paragrafen. Tidigare punkt 6 har därför numrerats 5.

2 § Bestämmelserna i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten tillämpas i mål som avses i

- 3 kap. 2, 5, 27 och 31 §§ och 32 § andra stycket, och
- 3 kap. 21 §, även om någon talan inte väckts.

Bestämmelserna i lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas i ärenden som inleds genom en ansökan till Patent- och marknadsdomstolen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilken lag som ska tillämpas vid handläggning i domstol. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

I *första stycket* har hänvisningen till 4 kap. 13, 17, 20 och 21 §§ utgått ur uppräkningsdelen eftersom de frågor som regleras i dessa paragrafer inte handläggs enligt rättegångsbalkens bestämmelser om tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten. Frågor om företagskoncentrationer handläggs efter överklagande enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Andra stycket är oförändrat.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.
2. Äldre bestämmelser gäller för företagskoncentrationer som har anmälts till Konkursverket före ikraftträdandet.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna behandlas i avsnitt 8.

10.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler

5 § Preskription av en fordran som avser återbetalning av olagligt stöd avbryts, förutom på de sätt som framgår av 5 § preskriptionslagen (1981:130), på det sätt som avses i artikel 17.2 i rådets förordning (EU) 2015/1589 av den 13 juli 2015 om *tillämpningsföreskrifter* för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Ändringen i paragrafen är motiverad av att förordningens titel har justerats (EUT L 159, 16.6.2016, s. 23).

Sammanfattning av promemorian Slopät gruppundantag för konkurrens- begränsande avtal inom försäkringssektorn

Konkurrenslagens förbud mot konkurrensbegränsande avtal innehåller ett undantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn. Undantaget utgör en anpassning till EU:s konkurrensrätt och kommissionens förordning (EU) nr 267/2010 av den 24 mars 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på vissa kategorier av avtal, beslut och samordnade förfaranden inom försäkringssektorn. Kommissionens förordning är tidsbegränsad och upphör att gälla den 31 mars 2017.

Kommissionen har aviserat att den inte har för avsikt att anta ett nytt gruppundantag. I promemorian föreslås därför att motsvarande undantag i konkurrenslagen inte längre ska gälla. Förslaget innebär att samma materiella regler kommer att gälla för bedömningen av konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn, oavsett om svenska bestämmelser eller EU:s konkurrensrätt är tillämplig i det enskilda fallet. I promemorian konstateras därför att det saknas anledning att behålla det svenska gruppundantaget.

Ändringen i konkurrenslagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2017. Genom ändringen behövs inte längre de särskilda bestämmelser om gruppundantag som finns i lagen om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn. Det föreslås därför att lagen ska upphöra att gälla vid utgången av juli 2017.

Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (2008:579)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 § konkurrenslagen (2008:579) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §

Från förbudet i 1 § gäller undantag för sådana grupper av avtal (gruppundantag) som avses i

1. lagen (2008:580) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om viss taxisamverkan,

2. lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal,

3. lagen (2008:582) om gruppundantag för konkurrensbegränsande specialiseringsavtal,

4. lagen (2008:583) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om forskning och utveckling,

5. lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn,

6. lagen (2008:585) om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn, och

7. lagen (2008:586) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om tekniköverföring.

5. lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn, och

6. lagen (2008:586) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om tekniköverföring.

Om ett enskilt avtal enligt lag som sägs i första stycket är undantaget från förbudet i 1 § men avtalet har följder som är oförenliga med 2 §, får Konkurrensverket besluta att avtalet inte ska omfattas av gruppundantaget.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2017.

Förslag till lag om upphävande av lagen (2008:585) om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn

Prop. 2017/18:15
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att lagen (2008:585) om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn ska upphöra att gälla vid utgången av juli 2017.

Förteckning över remissinstanserna

Följande remissinstanser har yttrat sig över promemorian: Svea hovrätt (Patent- och marknadsöverdomstolen), Stockholms tingsrätt (Patent- och marknadsdomstolen), Kommerskollegium, Finansinspektionen, Konsumentverket, Konkurrensverket, Svensk Försäkring, Sveriges advokatsamfund, Advokatfirman Lindahl KB, Advokatfirman Vinge KB.

Följande remissinstanser har inte yttrat sig över promemorian: Svenska Försäkringsföreningen, Sveriges konsumenter.

Svenska Aktuarieföreningen har yttrat sig över promemorian.

Utredningsuppdraget

Sverige blir för varje år allt mer integrerat med omvärlden och produktionen genomgår en ständig internationalisering. Företag säljer i allt högre utsträckning varor och tjänster över nationsgränserna. Detta leder till ökad handel, produktivitet och tillväxt. Handel med varor och tjänster i digitala miljöer gör det möjligt för producenter i andra länder att direkt nå konsumenter i Sverige i närmast obegränsad utsträckning.

En väl fungerande konkurrens på marknaderna gynnar alla företag och även konsumenterna. Väl fungerande marknader förutsätter dock en effektiv konkurrenstillsyn. Med en effektiv konkurrenstillsyn kan marknadens aktörer känna förtroende för att konkurrensen på enskilda marknader inte begränsas av andra aktörers lagstridiga agerande. En synlig och effektiv konkurrenstillsyn är kanske den enskilt viktigaste åtgärden för att små och mellanstora företag ska känna trygghet i att försöka öka sina marknadsandelar och våga träda in på nya marknader.

Konkurrensverket är tillsynsmyndighet för stora delar av konkurrenslagstiftningen i Sverige. Skälen i kommittédirektiven för att på nytt överväga Konkurrensverkets möjligheter att besluta om sanktioner vid överträdelser av konkurrensreglerna, har varit att ytterligare effektivisera handläggningsprocessen i konkurrenslags-ärenden, liksom att skapa större överensstämmelse med de sanktions-befogenheter som EU-kommissionen och andra konkurrensmyndigheter inom EU har.

Utredningens uppdrag har därför varit att analysera förutsättningarna för, behovet och lämpligheten av utökad egen beslutanderätt för Konkurrensverket i ärenden som gäller sanktioner mot otillåtna samarbeten, missbruk av dominerande ställning samt förbud mot eller ålägganden i fråga om företagskoncentrationer.

Den nuvarande ordningen

Det finns två huvudsakliga beslutsmodeller i fråga om sanktioner mot företag som har överträtt förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete och missbruk av dominerande ställning, samt då förbud mot eller ålägganden i fråga om företagskoncentrationer övervägs. De båda modellerna benämns domstolsmodellen respektive myndighetsmodellen och redovisas i kapitel 3.

Domstolsmodellen är den modell som i dag tillämpas i Sverige. Den innebär att Konkurrensverket utreder ärenden men saknar beslutanderätt i fråga om sanktioner mot överträdelser samt förbud och ålägganden mot företagskoncentrationer. Konkurrensverket måste väcka talan vid domstol och det är domstolen som beslutar om sanktioner, ålägganden och förbud.

Myndighetsmodellen är benämningen på den modell som EU-kommissionen och en majoritet av konkurrensmyndigheterna inom EU tillämpar. Modellen innebär att konkurrensmyndigheten utreder överträdelsen och självständigt fattar beslut om sanktioner, förbud och ålägganden. En överprövning av myndighetens beslut sker sedan i domstol.

Sverige har sedan 1953 års konkurrensbegränsningslag tillämpat domstolsmodellen. Sverige har också valt att behålla domstolsmodellen i 1982 års konkurrenslag, 1993 års konkurrenslag samt även i den nuvarande konkurrenslagen (2008:570). Sedan år 1993 är emellertid de svenska konkurrensreglerna utformade med EU-fördragets konkurrensregler som förebild. Det har alltså skett en harmonisering rent innehållsmässigt av den svenska konkurrenslagens regler med EU-rättens konkurrensregler, men inte i fråga om ordningen för beslutsfattandet. I fråga om företagskoncentrationsreglerna anpassades de svenska reglerna till EU:s materiella regler år 2000.

Sedan år 2004 tillämpar EU-kommissionen och samtliga konkurrensmyndigheter inom EU – inklusive Konkurrensverket – ett och samma regelverk på konkurrensrättens område i de fall handeln mellan medlemsstaterna påverkas, nämligen EUF-fördragets artikel 101 och 102 samt förordning 1/2003/EG. EU-kommissionen bedriver sedan hösten 2014 ett harmoniseringsarbete gällande gemensamma minimiregler för konkurrensmyndigheternas utrednings- och beslutsbefogenheter, bl.a. i fråga om sanktioner, i syfte att ytterligare effektivisera konkurrenstillsynen på den inre marknaden. Kommissionens arbete har ännu inte resulterat i något konkret förslag till lagstiftning.

Handläggningstiderna hos Konkurrensverket och domstolarna

Utredningen har haft i uppdrag att göra en inventering och analys i relevanta delar av handläggningstiden hos Konkurrensverket och domstolarna för de ärenden som lett till stämningsansökningar med efterföljande domstolsprövning de senaste sex åren, vilket redovisas i kapitel 4. Utredningen har valt att redovisa handläggningstiden hos Konkurrensverket och domstolarna för tiden den 1 november 2008, då den nuvarande konkurrenslagen trädde ikraft, till den 31 december 2015, alltså en något längre period än som angetts i direktiven. Under dessa drygt sju år har åtta ärenden om konkurrensskadeavgift och fem ärenden om företagskoncentrationer, alltså sammanlagt 13 ärenden, lett till stämningsansökan och efterföljande prövning i domstol.

Även om det rör sig om ett begränsat antal mål kan det ändå konstateras att mål och ärenden om konkurrensskadeavgift tar mycket lång tid, samtidigt som aktörer på marknaden uttryckt till utredningen att de önskar skyndsammast möjliga handläggning. Ärendehandläggningen hos Konkurrensverket innan verket lämnat in stämningsansökan är cirka två år och två månader. Stockholms tingsrätt har meddelat dom i tre mål av åtta under den studerade tidsperioden. Dessa mål har tagit mellan ett år och två månader och tre år och fyra månader att handlägga. Marknadsdomstolen har inom den aktuella tidsperioden inte slutligt avgjort något mål som överklagats dit. Den totala tidsåtgången i överträdelseärenden som prövas i två instanser är därför i vart fall mer än fem år från att ärenden inleds hos verket till dess de får laga kraft. Detta är enligt utredningens mening alltför lång tid.

I fråga om företagskoncentrationsärenden ligger samtliga fem mål inom de lagstadgade tidsgränser som föreskrivs enligt konkurrenslagen.

I utredningens uppdrag har ingått att redovisa hur beslutsfattandet är organiserat i likartade frågor vid andra myndigheter, ordningen för konkurrensärenden i de nordiska länderna och i tillämpliga fall inom EU, samt redovisa eventuella pågående förändringsarbeten som berör dessa frågor. Förhållandena inom EU redovisas i kapitel 5 och övriga länder samt andra svenska myndigheter i kapitel 6.

Inom EU är det ett fåtal länder, vid sidan av Sverige, där konkurrensmyndigheten måste ansöka hos domstol om utdömmande av sanktionsavgift vid överträdelse av artikel 101 och 102 EUF-fördraget. De länder där talan måste väckas i domstol på detta sätt är Österrike, Danmark (av statsåklagaren i ärenden avseende böter som inte är administrativa), Estland (i fråga om kriminaliserade förfaranden), Finland och Irland. I fråga om företagskoncentrationer är det förutom i Sverige endast i Finland och Österrike som konkurrensmyndigheten saknar egen beslutanderätt. I kapitel 5 och 8 redovisas EU-kommissionens pågående harmoniseringsinitiativ med inriktningen att samtliga konkurrensmyndigheter inom EU ska ha beslutanderätt i fråga om sanktioner.

Hur ser aktörerna på frågan om utökade beslutsbefogenheter?

Utredningen har låtit genomföra en kvalitativ studie för att kartlägga hur aktörer verksamma på konkurrensrättens område upplever nuläget i frågan om Konkurrensverkets beslutanderätt, samt vilka argument de menar talar för respektive emot en utökad beslutanderätt. Underlaget till studien utgörs av intervjuer med tre respondentgrupper; konkurrensrättsadvokater, bolagsjurister samt tjänstemän på Konkurrensverket. Studien finns redovisad som bilaga 3 till betänkandet. En viktig fråga som rör ärendehandläggningens effektivitet är huruvida företagen lämnar sådan information och upplysningar som Konkurrensverket ålägger dem att tillhandahålla. Bolagsjurister och ombud menar att man tar Konkurrensverkets frågor om att tillhandahålla information på största allvar och att de besvaras noggrant. Flera tjänstemän på verket upplever dock att företagen undanhåller relevant information från verket, för att i stället kunna föra fram informationen först i domstol. Det senare innebär att Konkurrensverkets utredningar riskerar att bli sämre och att ett ärendes totala tidsomfattning blir längre om ny information framkommer efter att stämning gjorts.

Tjänstemän på Konkurrensverket är positivt inställda till att utöka Konkurrensverkets beslutanderätt. De menar att en utökad beslutanderätt skulle bidra till ökad effektivitet, ge förutsättningar för bättre utredningar samt underlätta samverkan med andra nationella konkurrensmyndigheter, vilka har mer omfattande beslutsbefogenheter än Konkurrensverket. En utökad beslutanderätt skulle ge företagen incitament att säkerställa att Konkurrensverket har allt relevant underlag och argumentation tidigare i processen än under rådande beslutandemodell.

Ombuden och bolagsjuristerna är i princip emot en utökad beslutanderätt avseende båda ärendetyperna. Huvudargumentet emot en utökad beslutanderätt för Konkurrensverket är att en sådan ordning påverkar företagens rättssäkerhet negativt. Det hävdas att en utökad beslutanderätt gör Konkurrensverket till "polis, åklagare och domare". Då bortses från

Utökade beslutsbefogenheter för Konkurrensverket är förenligt med Europakonventionen om mänskliga rättigheter samt EU:s rättighetsstadga

Frågan om rättssäkerhet har i Sverige länge upplevts som problematisk i samband med diskussioner om utökad beslutanderätt för Konkurrensverket, vilket inte minst den genomförda intervjuundersökningen, som sammanfattas ovan, visar. Utredningen ägnar kapitel 7 åt frågan om rättssäkerhetsaspekter.

Utredningen gör, på grundval av en utredning om gällande rätt, bedömningen att utökade beslutsbefogenheter för Konkurrensverket är förenligt med Europakonventionen om mänskliga rättigheter samt EU:s rättighetsstadga.

I det tidigare betänkandet SOU 2006:99 En ny konkurrenslag gjordes den senaste grundliga översynen av hela den svenska konkurrenslagstiftningen, i syfte att effektivisera förfarandet. Enligt sina direktiv skulle 2006 års utredning utreda om det var möjligt att förkorta tidsåtgången genom att minska antalet domstolsinstanser till en. Utredningens slutsats var att detta inte var möjligt mot bakgrund av Europakonventionens krav, med mindre än att Konkurrensverket kunde organiseras på sådant sätt att en oberoende beslutsfunktion inom verket skulle kunna anses utgöra en domstol. En sådan ordning skulle enligt utredningens bedömning hämma effektiviteten i verkets beslutsfattande i sådan utsträckning att det inte skulle uppstå någon effektivitetsvinst genom att ta bort en instans ur rättskedjan.

Det är möjligt att uttalandena i SOU 2006:99 gällande prövning av konkurrensrättsärenden i endast en domstolsinstans har bidragit till att det har etablerats en uppfattning i Sverige att en ordning med beslutanderätt för Konkurrensverket i sanktionsärenden generellt strider mot Europakonventionens krav. Det måste understrykas att den dåvarande utredningen inte tog ställning till den ordning som utreds nu, dvs. beslutanderätt för verket och efterföljande domstolsprövning i två instanser.

Rättsläget är numera klarlagt. Europadomstolen har i Menarinifallet från 2011 (dom av den 27 september 2011 i målet Menarini Diagnostics mot Italien, App. no 43509/08) ansett att det italienska systemet på konkurrensrättsens område inte strider mot Europakonventionens artikel 6. Europadomstolen konstaterade att de italienska domstolarna inte hade begränsat sig till en ren laglighetsprövning. Även om konkurrensmyndigheten ges utrymme till viss skönsmässig bedömning hindrar det inte domstolarna från att kontrollera om myndigheten har gjort sig skyldig till maktmissbruk eller använt sin behörighet på ett olämpligt sätt. Domstolarna var även behöriga att bedöma rimligheten och proportionaliteten i de val som låg till grund för besluten. Framför allt hade domstolarna full behörighet att ändra de utdömda böterna och den högsta förvaltningsdomstolen hade också gjort en ingående analys av om boten var adekvat. Europadomstolens slutsats var att det inte hade skett en överträdelse av artikel 6.

EU-domstolen har år 2011 slagit fast att den granskning av EU-kommissionens beslut som föreskrivs i fördragen vid en s.k. ogiltighetstalan enligt artikel 263 EUF-fördraget, innebär att unionsdomstolarna kontrollerar både rättsliga och faktiska omständigheter och att de har behörighet att pröva bevisningen, ogiltigförklara det överklagade beslutet samt ändra bötesbeloppet. En sådan rättslig prövning som ogiltighetstalan utgör, strider därmed inte mot principen om ett effektivt rättsmedel enligt artikel 47 i EU:s rättighetsstadga.

Utredningens slutsats är att det inte finns hinder från rättssäkerhetsynpunkt för att ge Konkurrensverket utökad beslutanderätt avseende någon av ärendetyperna.

Konkurrensverket bör ges utökad beslutanderätt om sanktioner

Effektivitetsskäl talar för en reform

Konkurrensverket bör som tillsynsmyndighet ha beslutsbefogenheter som är behovsanpassade och effektiva, så att tillsynen kan bedrivas snabbt, rättssäkert och effektivt med en hög kvalitet i beslutsfattandet. Enligt utredningens mening bör varje möjlighet till ökad effektivisering av konkurrenstillsynen tas tillvara. Den sammanlagda tidsåtgången för handläggning av överträdelseärenden i myndighet och domstol tar nämligen fortfarande minst cirka 3,5 år från att ett ärende inleds till dess att avgörandet har prövats i en domstolsinstans. Tiden för lagakraftvunna beslut som prövas i två instanser beräknas för närvarande vara fem till sju år. Detta är allt för långa tidsrymder för skeenden på marknader.

Den nyligen beslutade domstolsreformen med införandet av specialiserade domstolar för mål enligt konkurrenslagen kommer kunna leda till snabbare domstolshandläggning och förkortad sammanlagd handläggningstid. I fråga om effektivitet – med vilket avses snabbt beslutsfattande med hög träffsäkerhet och med iakttagande av krav på saklighet, objektivitet och rättssäkerhet – kan det förväntas att en utökad beslutanderätt för Konkurrensverket kan leda till faktiska och konkreta effektivitetsvinster. Ett första, auktoritativt slutligt beslut, som vinner laga kraft om det inte överklagas, kommer snabbare i ett system med beslutanderätt för Konkurrensverket.

En beslutanderätt för Konkurrensverket bör också kunna leda till följande möjliga effektivitetsvinster:

Ökade incitament för aktörerna att interagera med den första beslutsfattaren, dvs. Konkurrensverket.

Ökade incitament för snabbt beslutsfattande av hög kvalitet för Konkurrensverket, som ensamt kommer att styra processen fram till första beslutet.

Eliminering av alla tidsförluster som kan tänkas uppstå till följd av att Konkurrensverket måste arbeta fram en stämmingsansökan istället för ett eget myndighetsbeslut.

I samtliga fall då beslutsfattandet totalt sett går snabbare, frigörs resurser hos Konkurrensverket. Detta kan leda till fler beslut, och därmed ökad upptäcktsrisk och bättre regelefterlevnad.

Konkurrensverkets s.k. eftergiftsprogram kommer att kunna bli mer effektivt, eftersom de företag som är intresserade av att avslöja kartell-

samarbete kan känna större företroende att föra en dialog om eftergifter med den faktiska beslutsfattaren.

Förstärkt roll för Konkurrensverket genom att verket får ökad tyngd som tillsynsmyndighet.

Förstärkt roll för Konkurrensverket i ECN-samarbetet, eftersom verket inte längre kommer att tillhöra den lilla minoritet av konkurrensmyndigheter som saknar beslutsbefogenheter som jämförbara myndigheter från andra länder har.

Den förstärkta rollen för verket i ECN-samarbetet kan i sig underlätta för verket att agera gemensamt med andra konkurrensmyndigheter, vilket underlättar för verket att utvecklas och ta till sig ”best-practice” från sina systemmyndigheter inom EU.

Harmoniseringsskäl talar också för en reform

Det kan påpekas att även om Storbritannien, till följd av utfallet av folkomröstningen i juni 2016, i framtiden lämnar EU, så minskar inte behovet hos Konkurrensverket att bedriva sitt tillsynsarbete i nära samarbete med konkurrensmyndigheterna i de kvarstående EU-länderna. Det är en också fördel för svenska företag att möta samma sorts beslutsordning på den svenska marknaden som finns inom övriga marknader inom EU. Eftersom konkurrensmyndigheterna inom EU samarbetar över nationsgränserna och dessutom tillämpar samma fördrags- och förordningsregler gör behovet av så lika befogenheter som möjligt sig särskilt starkt gällande. Den rättsliga hanteringen av konkurrensbegränsningar med effekter på handeln mellan medlemsstaterna kan numera lika gärna ske av två-tre europeiska konkurrensmyndigheter i nära samarbete, som av EU-kommissionen själv. Större överensstämmelse mellan Konkurrensverkets beslutsbefogenheter och jämförbara myndigheter inom EU underlättar verkets samarbete med andra myndigheter.

Utökade beslutsbefogenheter för Konkurrensverket

En övergång till beslutanderätt för Konkurrensverket innebär att tekniska justeringar måste göras i konkurrenslagen, vilket redovisas i kapitel 9. Konkurrensverket ska som första instans kunna fatta beslut i ärenden om konkurrensskadeavgift och förbud eller ålägganden i fråga om företagskoncentrationer. Konkurrensskadeavgifter ska betalas när verkets beslut vunnit laga kraft.

Handläggningen av överklaganden av Konkurrensverkets beslut bör ske i enlighet med ärendelagens regler, i överensstämmelse med den ordning som föreskrivs i lag (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar.

En utökad beslutanderätt innebär i överträdelseärenden att verket ges möjlighet att fatta beslut såväl i fråga om att fastställa att en överträdelse har ägt rum och vad denna har inneburit som att fastställa konkurrensskadeavgiftens storlek. Som en konsekvens av beslutanderätten i fråga om konkurrensskadeavgifter föreslår utredningen att verkets möjlighet att besluta om avgiftsförelägganden avskaffas.

Mot bakgrund av att verket ges beslutanderätt om förbud och ålägganden i fråga om företagskoncentrationer förefaller det inte lämpligt att

verket i samband med att en särskild undersökning ska inledas ska behöva gå till domstol och begära interimistiskt förbud mot att parterna fullföljer företagskoncentrationen. Därför bör det automatiska fullföljdsförbudet i enlighet med rådande modell för fas 1, utökas till att gälla även för fas 2. Ytterligare förslag på lagändringar redovisas i kapitel 9. Författningskommentaren återfinns i kapitel 12.

Konkurrensverket fortsätter att vara en enrådhetsmyndighet

I utredningsuppdraget ingår att föreslå vilka förändringar som behövs av Konkurrensverkets beslutsfunktion och ledningsform. Valet beträffande ledningsform står mellan att föreslå att Konkurrensverket fortsätter som en enrådhetsmyndighet som i dag eller att föreslå att verket i stället blir en styrelsemyndighet.

I den intervjustudie som utredningen har låtit göra och som refereras ovan har det kommit fram att de intervjuade marknadsaktörerna känner bristande förtroende för verkets förmåga att vara opartisk. Studien kan inte säga vara representativ för en majoritet av marknadens aktörer, men utredningen har övervägt om verket borde bli en styrelsemyndighet, för att på så sätt internalisera en process där det som kommer fram i verkets utredande arbete blir föremål för ifrågasättande av en helt fristående instans som tidigare inte har befattat sig med utredningsmaterialet. Finansinspektionen, som kan besluta om mycket ingripande sanktioner, är t.ex. en styrelsemyndighet.

Utredningen föreslår emellertid att Konkurrensverket ska fortsätta som en enrådhetsmyndighet, dvs. ledas av en generaldirektör som ensam har den formella rätten att fatta beslut. Skälen för detta är främst nödvändiga hänsyn till praktiska realiteter. De konkurrensrättsliga målen är bland de mest komplicerade som handläggs inom statsförvaltning och domstol. Det finns därför ett mycket begränsat antal oberoende personer med tillräcklig kompetens inom konkurrensrätt och ekonomi som skulle kunna vara tänkbara som styrelsemedlemmar. Antalet ärenden per år där en styrelse skulle besluta är dessutom med dagens förhållanden mycket få. Det rör sig om cirka två till fyra ärenden per år, inklusive beslut om ålägganden. I fråga om ärenden om företagskoncentrationer måste verket vidare besluta om det ska gå vidare med fas 2-undersökningen inom 24 dagar, vilket gör att styrelseledamöterna måste vara "stand-by" året om för att kunna kallas in för snabbt beslutsfattande. Kombinationen av komplicerade, ytterst brådskande men få ärenden, gör att utredningen avstår från att föreslå att verket ska bli en styrelsemyndighet.

Utredningen föreslår därför att Konkurrensverket fortsätter att vara en enrådhetsmyndighet. Den interna organisationen bör vara en fråga för verket.

Ikraftträdande och konsekvenser

Utredningen föreslår att författningsändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2018. I fråga om mål i vilka Konkurrensverket har väckt talan om konkurrensskadeavgift före ikraftträdandet, tillämpas nuvarande bestämmelser. Även i fråga om företagskoncentrationer som har anmälts

till Konkurrensverket före ikraftträdandet tillämpas nuvarande bestämmelser.

Konsekvenser av förslagen redovisas i kapitel 10. I den mån den utökade beslutanderätten leder till att förkorta de sammanlagda handläggningstiderna, vilket framför allt blir aktuellt i fråga om konkurrensskadeavgiftsärenden, får detta en positiv effekt för företagen och i förlängningen även för samhällsekonomin.

De kostnader som förslagen kan tänkas medföra, framför allt hos Konkurrensverket, kan hanteras inom befintliga ramar.

Förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (2008:579)

Härigenom föreskrivs i fråga om konkurrenslagen (2008:579)¹
dels att 3 kap. 16–19 §§ och 8 kap. 3 § ska upphöra att gälla,
dels att rubriken närmast före 3 kap. 16 § ska utgå,
dels att 3 kap. 5, 15, 20, 22 och 23 §§, 4 kap. 12–16 a, 19–21 §§, 7 kap.
1 § samt 8 kap. 1, 2, 16 och 17 §§ ska ha följande lydelse,
dels att rubriken närmast före 4 kap. 13 § ska lyda ”Beslut om åtgärd
mot företagskoncentration”.

Lydelse enligt SFS 2016:224

Föreslagen lydelse

3 kap.

5 §

Domstolen får på talan av Konkurrensverket besluta att ett företag ska betala en särskild avgift (konkurrensskadeavgift), om företaget eller någon som handlar på dess vägnar uppsåtligen eller av oaktsamhet har överträtt förbuden i 2 kap. 1 eller 7 § eller i artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget.

Avgiften tillfaller staten.

Innan Konkurrensverket väcker talan om konkurrensskadeavgift mot ett företag ska företaget ges tillfälle att yttra sig över verkets utkast till stämningsansökan.

Konkurrensverket får besluta att ett företag ska betala en särskild avgift (konkurrensskadeavgift), om företaget eller någon som handlar på dess vägnar uppsåtligen eller av oaktsamhet har överträtt förbuden i 2 kap. 1 eller 7 § eller i artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget.

Innan Konkurrensverket beslutar om konkurrensskadeavgift för ett företag ska företaget ges tillfälle att yttra sig över verkets utkast till beslut.

15 §

På ansökan av ett företag som anmäler en överträdelse av förbudet i 2 kap. 1 § eller i artikel 101 i EUF-fördraget ska Konkurrensverket i ett beslut förklara om förutsättningarna för eftergift enligt 12 § första stycket är uppfyllda. Ett sådant beslut är bindande för verket och domstol i mål enligt 5 §.

På ansökan av ett företag som anmäler en överträdelse av förbudet i 2 kap. 1 § eller i artikel 101 i EUF-fördraget ska Konkurrensverket i ett beslut förklara om förutsättningarna för eftergift enligt 12 § första stycket är uppfyllda. Ett sådant beslut är bindande för verket och domstol, om verkets beslut enligt 5 § överklagas.

¹ Senaste lydelse av
3 kap. 19 § 2016:224
8 kap. 3 § 2016:224.

20 §

Konkurrensskadeavgift får påföras bara om stämningsansökan har delgetts den som anspråket riktas mot inom fem år från det att överträdelsen upphörde. Om det berörda företaget inom denna tid får del av ett beslut om undersökning enligt 5 kap. 3 § eller ges tillfälle att yttra sig över Konkurrensverkets utkast till stämningsansökan, ska tiden i stället räknas från den dag detta skedde. I sådana fall gäller dock att avgift får påföras endast om den som anspråket riktas mot har delgetts stämningsansökan inom tio år från det att överträdel- sen upphörde.

För att konkurrensskadeavgift ska få påföras måste Konkurrens- verket ha meddelat beslut om så- dan avgift inom fem år från det att överträdelsen upphörde. Om det berörda företaget inom denna tid får del av ett beslut om undersök- ning enligt 5 kap. 3 § eller ges tillfälle att yttra sig över Konkur- rensverkets utkast till beslut, ska tiden i stället räknas från den dag detta skedde. I sådana fall gäller dock att avgift får påföras endast om Konkurrensverkets beslut om kon- kurrensskadeavgift har meddelats inom tio år från det att överträdel- sen upphörde.

22 §

Konkurrensskadeavgift ska beta- las till Konkurrensverket inom trettio dagar från det att domen vann laga kraft eller avgiftsföre- läggandet godkändes eller inom den längre tid som anges i domen eller föreläggandet.

Konkurrensskadeavgift ska beta- las till Konkurrensverket inom trettio dagar från det att beslutet vann laga kraft eller inom den längre tid som anges i beslutet.

Om konkurrensskadeavgiften inte betalas i tid, ska Konkurrensverket lämna den obetalda avgiften för indrivning. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Verk- ställighet får ske enligt utskökningsbalkens bestämmelser.

23 §

En påförd konkurrensskadeavgift faller bort i den mån verkställighet inte har skett inom fem år från det att domen vann laga kraft eller avgiftsföreläggandet godkändes.

En påförd konkurrensskadeavgift faller bort i den mån verkställighet inte har skett inom fem år från det att betalningsskyldighet inträdde enligt 22 §.

4 kap.

12 §²

Innan fristen enligt 11 § har löpt ut, får en part och någon annan medverkande i en företagskoncen-

Innan fristen enligt 11 § har löpt ut, eller om Konkurrensverket före fristens utgång beslutar att genom-

² Senaste lydelse 2014:443.

tration inte vidta någon åtgärd för att fullfölja koncentrationen. Förbudet gäller inte om Konkurrensverket före fristens utgång beslutar att lämna koncentrationen utan åtgärd.

föra en särskild undersökning, får en part och någon annan medverkande i en företagskoncentration inte vidta någon åtgärd för att fullfölja koncentrationen. Förbudet gäller inte om Konkurrensverket före fristens utgång, eller sedan beslut om särskild undersökning har meddelats, beslutar att lämna koncentrationen utan åtgärd.

Om det finns särskilda skäl, får Konkurrensverket besluta om undantag från förbudet i första stycket.

Om det är nödvändigt för att säkerställa att förbudet i första stycket följs, får Konkurrensverket meddela förbud eller åläggande för parterna eller andra medverkande i företagskoncentrationen.

Lydelse enligt SFS 2016:224

Föreslagen lydelse

13 §

Om Konkurrensverket inom den i 11 § angivna fristen har beslutat om särskild undersökning, får verket *väcka talan* om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 §.

Talan ska väckas inom tre månader från ett beslut om särskild undersökning. Innan Konkurrensverket *väcker talan*, ska den som *avses med talan* ges tillfälle att yttra sig över verkets utkast till *stämningssökan*.

Om Konkurrensverket har beslutat att lämna en företagskoncentration utan åtgärd, får *talan* enligt första stycket *väckas* endast om verkets beslut har grundat sig på oriktig uppgift som lämnats av en part eller annan medverkande i koncentrationen.

Om Konkurrensverket inom den i 11 § angivna fristen har beslutat om särskild undersökning får verket *besluta* om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 §.

Beslut om förbud eller åläggande ska fattas inom tre månader från ett beslut om särskild undersökning. Innan Konkurrensverket *fattar beslut om förbud eller åläggande* ska den som *beslutet riktar sig till* ges tillfälle att yttra sig över verkets utkast till *beslut*.

Om Konkurrensverket har beslutat att lämna en företagskoncentration utan åtgärd, får *beslut* enligt första stycket *fattas* endast om verkets beslut *att lämna företagskoncentrationen utan åtgärd* har grundat sig på oriktig uppgift som lämnats av part eller annan medverkande i koncentrationen.

14 §

På begäran av Konkurrensverket får *Patent- och marknadsdomstolen* förlänga fristen i 13 § andra stycket med högst en månad i sänder, om parterna i koncentrationen samtycker. I de fall annan medverkande anmält

Konkurrensverket får förlänga fristen i 13 § andra stycket med högst en månad i sänder, om parterna i koncentrationen samtycker. I de fall annan medverkande anmält

ionen samtycker. I de fall annan medverkande anmält koncentrationen enligt 7 § 2 krävs även dennes samtycke. Om koncentrationen ägt rum på det sätt som anges i 3 § andra meningen är förvärvarens samtycke tillräckligt.

Om det finns synnerliga skäl, får fristen förlängas utan sådant samtycke som anges i första stycket.

koncentrationen enligt 7 § 2 krävs även dennes samtycke. Om koncentrationen ägt rum på det sätt som anges i 3 § andra meningen är förvärvarens samtycke tillräckligt.

15 §

Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § får inte meddelas senare än sex månader efter det att talan väckts.

Den i första stycket angivna fristen får förlängas under samma förutsättningar som anges i 14 §. Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § får dock inte meddelas senare än två år efter det att företagskoncentrationen uppkom.

Om Konkurrensverkets beslut enligt 13 § överklagas, ska Patent- och marknadsdomstolen avgöra ärendet inom sex månader från det att tiden för överklagande gick ut.

Den i första stycket angivna fristen får förlängas av domstolen under samma förutsättningar som anges *beträffande Konkurrensverket* i 14 §. Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § får dock inte meddelas senare än två år efter det att företagskoncentrationen uppkom.

16 §

Om Patent- och marknadsdomstolens *dom* överklagas, ska Patent- och marknadsöverdomstolen avgöra *målet* inom tre månader från det att tiden för överklagande gick ut. Bestämmelserna i 15 § andra stycket gäller också för Patent- och marknadsöverdomstolens prövning.

Om Patent- och marknadsdomstolens *beslut* överklagas, ska Patent- och marknadsöverdomstolen avgöra *ärendet* inom tre månader från det att tiden för överklagande gick ut. Bestämmelserna i 15 § andra stycket gäller också för Patent- och marknadsöverdomstolens prövning.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 a §³

Konkurrensverket får tillfälligt stoppa löptiden för en frist som anges i 11 § eller 13 § andra stycket, om en part i företagskoncentrationen inte har följt ett åläggande enligt 5 kap. 1 § första stycket 1. Fristen börjar löpa igen första arbetsdagen efter det att åläggandet har följts.

På begäran av en part i företagskoncentrationen får Konkurrensverket tillfälligt stoppa löptiden för den tidsfrist som anges i 11 § under så många arbetsdagar som verket bestämmer.

³ Senaste lydelse 2014:443.

Konkurrensverkets beslut enligt första stycket kan prövas *i ett mål* enligt 13 §.

Konkurrensverkets beslut enligt första stycket kan prövas *av domstol i samband med prövningen* av ett överklagat ärende enligt 13 §.

Prop. 2017/18:15
Bilaga 5

19 §

Ett förbud enligt 17 § som har beslutats då rättegång inte pågår ska omedelbart hävas om Konkurrensverket inte *väcker talan* enligt 13 §. Detsamma gäller om verket beslutar att lämna företagskoncentrationen utan åtgärd.

Ett förbud enligt 17 § som har beslutats då rättegång inte pågår ska omedelbart hävas om Konkurrensverket inte *fattar beslut* enligt 13 §. Detsamma gäller om verket beslutar att lämna företagskoncentrationen utan åtgärd. *I dessa fall har Konkurrensverket även en skyldighet att så fort det är möjligt underrätta domstolen om sitt ställningstagande.*

20 §

Har rätten lämnat en talan om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 § utan bifall, får frågan prövas på nytt, om part eller annan medverkande i företagskoncentrationen har lämnat oriktiga uppgifter om sakförhållanden av väsentlig betydelse för avgörandet. *Talan ska väckas* inom ett år från det att saken slutligt har avgjorts.

Har Konkurrensverket efter genomförandet av en särskild undersökning beslutat att lämna en företagskoncentration utan åtgärd, får frågan prövas på nytt, om part eller annan medverkande i företagskoncentrationen har lämnat oriktiga uppgifter om sakförhållanden av väsentlig betydelse för avgörandet. *Beslutet ska fattas* inom ett år från det att saken slutligt har avgjorts.

Detsamma gäller om rätten efter överklagande upphävt Konkurrensverkets beslut om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 §. Konkurrensverket ska i ett sådant fall väcka talan inom ett år från det att saken slutligt har avgjorts.

Lydelse enligt SFS 2016:224

Föreslagen lydelse

21 §

Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § får omprövas, om det finns anledning att upphäva eller mildra förbudet eller åläggandet därför att detta inte längre behövs eller inte längre är lämpligt.

En talan om omprövning ska väckas av Konkurrensverket eller av någon som berörs av avgörandet.

Ett beslut om omprövning får fattas av Konkurrensverket efter *begäran* av någon som berörs av avgörandet.

7 kap.

1 §

Beslut av Konkurrensverket i följande frågor får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen:

1. åtgärder enligt 2 kap. 3 § andra stycket,
2. ålägganden som verket har meddelat enligt 3 kap. 1 § första stycket eller 3 §,
3. beslut enligt 3 kap. 4 § andra stycket,
4. förbud eller ålägganden enligt 4 kap. 12 § tredje stycket,
5. ålägganden enligt 5 kap. 1 §, och
6. återkallelser av undantag enligt artikel 29.2 i rådets förordning (EG) nr 1/2003.

Beslut av Konkurrensverket i följande frågor får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen:

1. åtgärder enligt 2 kap. 3 § andra stycket,
2. ålägganden som verket har meddelat enligt 3 kap. 1 § första stycket eller 3 §,
3. beslut enligt 3 kap. 4 § andra stycket,
4. beslut enligt 3 kap. 5 §,
5. förbud eller ålägganden enligt 4 kap. 12 § tredje stycket eller 13 §,
6. beslut enligt 4 kap. 14 §, 20 § första stycket eller 21 § andra stycket,
7. ålägganden enligt 5 kap. 1 §, och
8. återkallelser av undantag enligt artikel 29.2 i rådets förordning (EG) nr 1/2003.

Andra beslut av Konkurrensverket enligt denna lag får inte överklagas.

8 kap.

1 §

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål om

1. åläggande som avses i 3 kap. 2 §,
2. konkurrensskadeavgift enligt 3 kap. 5 §,
3. kvarstad enligt 3 kap. 21 §,
4. skadestånd enligt 3 kap. 25 §,
5. förbud som avses i 3 kap. 27 och 31 §§ och 32 § andra stycket,
6. förbud eller åläggande som avses i 4 kap. 13, 17, 20 och 21 §§, och
7. utdömande av vite enligt 6 kap. 2 §.

En talan enligt första stycket 4 får även väckas vid en tingsrätt som är behörig enligt 10 kap. rättegångsbalken.

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål om

1. åläggande som avses i 3 kap. 2 §,
2. kvarstad enligt 3 kap. 21 §,
3. skadestånd enligt 3 kap. 25 §,
4. förbud som avses i 3 kap. 27 och 31 §§ och 32 § andra stycket,
5. förbud som avses i 4 kap. 17 §, och
6. utdömande av vite enligt 6 kap. 2 §.

En talan enligt första stycket 3 får även väckas vid en tingsrätt som är behörig enligt 10 kap. rättegångsbalken.

2 §

Bestämmelserna i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten tillämpas i mål som avses i

– 3 kap. 2, 5, 27 och 31 §§ samt 32 § andra stycket,

– 3 kap. 21 § och 4 kap. 17 §, även om någon talan inte väckts, och

– 4 kap. 13 och 20 §§ samt 21 § andra stycket.

Bestämmelserna i lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas i ärenden som inleds genom en ansökan till Patent- och marknadsdomstolen.

Nuvarande lydelse

Bestämmelserna i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten tillämpas i mål som avses i

– 3 kap. 2, 27 och 31 §§ samt 32 § andra stycket och

– 3 kap. 21 § och 4 kap. 17 §, även om någon talan inte väckts

Föreslagen lydelse

16 §

I *mål* enligt 3 kap. 5 § får ersättning för rättegångskostnad utgå för skälig kostnad som uppkommit efter det att part fått tillfälle att yttra sig över Konkurrensverkets utkast till *stämningsansökan*. I ett sådant *mål* får ersättning till staten utgå för Konkurrensverkets kostnader som därefter uppstått på grund av att part uppsåtligen eller genom vårdslöshet orsakat onödig rättegång.

I *ärende* enligt 3 kap. 5 § får ersättning för rättegångskostnad utgå för skälig kostnad som uppkommit efter det att part fått tillfälle att yttra sig över Konkurrensverkets utkast till *beslut*. I ett sådant *ärende* får ersättning till staten utgå för Konkurrensverkets kostnader som därefter uppstått på grund av att part uppsåtligen eller genom vårdslöshet orsakat onödig rättegång.

17 §

I *mål* enligt 4 kap. 13 § får ersättning för rättegångskostnad utgå för skälig kostnad som uppkommit efter det att part fått tillfälle att yttra sig över Konkurrensverkets utkast till *stämningsansökan*. *Avskrivs ett sådant mål på grund av att Konkurrensverket har återkallat sin talan*, svarar inte staten för parternas rättegångskostnader. Detta gäller endast när *återkallelsen* beror på att parterna i företagskoncentrationen återkallat sin anmälan till Konkurrensverket.

I *ärende* enligt 4 kap. 13 § får ersättning för rättegångskostnad utgå för skälig kostnad som uppkommit efter det att part fått tillfälle att yttra sig över Konkurrensverkets utkast till *beslut*. *Beslutar Konkurrensverket eller domstol om avskrivning av ärendet*, svarar inte staten för parternas rättegångskostnader. Detta gäller endast när *avskrivningsbeslutet* beror på att parterna i företagskoncentrationen återkallat sin anmälan till Konkurrensverket. *Handläggs ärendet i domstol vid tidpunkten för återkallelsen ska verket omedelbart underrätta domstolen om att återkallelsen inkommit.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.
2. Äldre bestämmelser gäller för mål om konkurrensskadeavgift där Konkurrensverket har väckt talan före ikraftträdandet.
3. Äldre bestämmelser gäller för företagskoncentrationer som har anmälts till Konkurrensverket före ikraftträdandet.
4. Äldre bestämmelser gäller för avgiftsförelägganden som har meddelats före ikraftträdandet.

Härigenom föreskrivs i fråga om utsökningsbalken (1981:774) att 3 kap. 1 och 14 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

1 §¹

Verkställighet får under de förutsättningar som anges i detta kapitel äga rum på grund av följande exekutionstitlar:

1. domstols dom, utslag eller beslut,

2. förlikning som är stadfäst av domstol och medlingsöverenskommelse som har förklarats verkställbar av domstol,

3. godkänt strafföreläggande, godkänt föreläggande av ordningsbot *eller godkänt avgiftsföreläggande*,

4. skiljedom,

5. förbindelse angående underhållsbidrag,

6. förvaltningsmyndighets beslut som enligt särskild föreskrift får verkställas,

7. handling som enligt särskild föreskrift får läggas till grund för verkställighet, och

8. Kronofogdemyndighetens utslag eller beslut i mål om betalningsföreläggande eller handräckning samt europeiskt betalningsföreläggande som har förklarats verkställbart av Kronofogdemyndigheten.

Det som i balken sägs om dom gäller, om inte annat föreskrivs, i tillämpliga delar även domstols utslag eller beslut, Kronofogdemyndighetens utslag eller beslut i mål om betalningsföreläggande eller handräckning samt europeiskt betalningsföreläggande som har förklarats verkställbart av Kronofogdemyndigheten.

Verkställighet får under de förutsättningar som anges i detta kapitel äga rum på grund av följande exekutionstitlar:

1. domstols dom, utslag eller beslut,

2. förlikning som är stadfäst av domstol och medlingsöverenskommelse som har förklarats verkställbar av domstol,

3. godkänt strafföreläggande *eller* godkänt föreläggande av ordningsbot,

4. skiljedom,

5. förbindelse angående underhållsbidrag,

6. förvaltningsmyndighets beslut som enligt särskild föreskrift får verkställas

7. handling som enligt särskild föreskrift får läggas till grund för verkställighet, och

8. Kronofogdemyndighetens utslag eller beslut i mål om betalningsföreläggande eller handräckning samt europeiskt betalningsföreläggande som har förklarats verkställbart av Kronofogdemyndigheten.

¹ Senaste lydelse 2011:862.

Godkänt strafföreläggande och godkänt föreläggande av ordningsbot verkställs såsom lagakraftägande dom.

Första stycket gäller även för avgiftsföreläggande som har godkänts enligt 3 kap. 18 § konkurrenslagen (2008:579).

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.
2. Äldre bestämmelser gäller för avgiftsföreläggen som har meddelats före ikraftträdandet.

² Senaste lydelse 2008:588. Ändringen innebär att andra stycket tas bort.

Förslag till lag om ändring i lag (2014:836) om näringsförbud

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2014:836) om näringsförbud att 17 och 18 §§ ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2016:230

Föreslagen lydelse

17 §¹

Ett yrkande om näringsförbud enligt 7 § får framställas av Konkurrensverket.

Konkurrensverket får framställa ett yrkande om näringsförbud enligt 7 § genom ansökan till Patent- och marknadsdomstolen.

Yrkandet får framställas i ett mål om konkurrensskadeavgift enligt 3 kap. 5 § konkurrenslagen (2008:579). Om inte något annat följer av denna lag, ska bestämmelserna i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten tillämpas. Vid omröstning i rätten gäller 29 kap. rättegångsbalken.

Om Konkurrensverket inte för talan om konkurrensskadeavgift, får verket i stället framställa ett yrkande om näringsförbud genom ansökan till Patent- och marknadsdomstolen.

18 §²

Om inte något annat föreskrivs i denna lag, ska ett sådant ärende om näringsförbud som avses i 16 § och 17 § tredje stycket handläggas enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Om inte något annat föreskrivs i denna lag, ska ett sådant ärende om näringsförbud som avses i 16 § och 17 § handläggas enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Tingsrätten eller Patent- och marknadsdomstolen ska hålla sammanträde, om detta inte är uppenbart obehövt.

Vid sammanträdet ska tingsrätten bestå av en lagfaren domare och tre nämndemän. Ärendet ska avgöras i samma sammansättning. I fall som avses i 17 § tredje stycket ska Pa-

tid sammanträdet ska tingsrätten bestå av en lagfaren domare och tre nämndemän. Ärendet ska avgöras i samma sammansättning. I fall som avses i 17 § ska Patent- och mark-

¹ Senaste lydelse 2016:230. Ändringen innebär bl.a. att andra stycket tas bort.

² Senaste lydelse 2016:230.

tent- och marknadsdomstolen vara sammansatt på det sätt som anges i 4 kap. 8 § lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar. nadsdomstolen vara sammansatt på det sätt som anges i 4 kap. 8 § lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar.

Vid omröstning i rätten gäller 29 kap. rättegångsbalken.

Utöver vad som följer av lagen om domstolsärenden får rätten besluta om nytt vitesföreläggande eller hämtning till rätten antingen omedelbart eller till en senare dag, om den som ansökan riktas mot trots föreläggande om personlig inställelse inte inställer sig till sammanträdet eller inställer sig genom ombud.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.
 2. Äldre bestämmelser gäller för yrkanden om näringsförbud som har framställts i mål om konkurrensskadeavgift före ikraftträdandet.

Sammanfattning av promemorian Kompletterande förslag till betänkandet En utökad beslutanderätt för Konkurrensverket (SOU 2016:49)

I beredningen av rubricerat betänkande har det uppstått behov av att komplettera beredningsunderlaget med ytterligare förslag. Förslagen tar sin utgångspunkt i utredningens förslag att Konkurrensverket ska få besluta i frågor som rör företagskoncentrationer, att ett beslut i en sådan fråga ska kunna överklagas till Patent- och marknadsdomstolen och att överklagandet ska handläggas enligt lagen om domstolsärenden. I promemorian finns förslag som gäller fullföljdsförbud för företagskoncentrationer. Där föreslås att Konkurrensverkets beslut om förbud eller åläggande i fråga om en företagskoncentration ska gälla omedelbart, om något annat inte bestäms. Promemorian innehåller också förslag som gäller ersättning för rättegångskostnader. Där föreslås att bestämmelserna om rätt till ersättning för kostnader som uppkommit inom ramen för Konkurrensverkets handläggning och att bestämmelserna om kostnadsansvar till följd av en återkallelse av en anmälan av en företagskoncentration ska upphävas.

Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (2008:579)

Härigenom föreskrivs i fråga om konkurrenslagen (2008:579)
dels att 4 kap. 17–19 §§ och 8 kap. 17 § ska upphöra att gälla,
dels att rubriken närmast före 4 kap. 17 § ska utgå,
dels att 4 kap. 13 § och rubriken närmast före 4 kap. 13 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas en ny paragraf, 4 kap. 13 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Talan om åtgärd mot företagskoncentration

Om Konkurrensverket inom den i 11 § angivna fristen har beslutat om särskild undersökning, får verket väcka talan om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 §.

Talan ska väckas inom tre månader från ett beslut om särskild undersökning. *Innan Konkurrensverket väcker talan, ska den som avses med talan ges tillfälle att yttra sig över verkets utkast till stämningsansökan.*

Om Konkurrensverket har beslutat att lämna en företagskoncentration utan åtgärd, får *talan* enligt första stycket väckas endast om verkets beslut har grundat sig på oriktig uppgift som lämnats av en part eller annan medverkande i koncentrationen.

Föreslagen lydelse

Beslut om åtgärd mot företagskoncentration

4 kap.

13 §

Om Konkurrensverket inom den i 11 § angivna fristen har beslutat om särskild undersökning, får verket *besluta* om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 §. *Beslutet gäller omedelbart, om något annat inte bestäms.*

Konkurrensverket ska inom tre månader från ett beslut om särskild undersökning *meddela antingen ett beslut enligt första stycket eller ett beslut om att lämna företagskoncentrationen utan åtgärd.*

Om Konkurrensverket har beslutat att lämna en företagskoncentration utan åtgärd, får *ett beslut* enligt första stycket *meddelas* endast om verkets beslut har grundat sig på oriktig uppgift som lämnats av en part eller annan medverkande i koncentrationen.

13 a §

Innan fristen för ett beslut enligt 13 § andra stycket har löpt ut, får en part och någon annan medverkande i företagskoncentrationen inte vidta någon åtgärd för att

fullfölja koncentrationen. Förbudet gäller inte om Konkurrensverket före fristens utgång meddelar beslut enligt 13 § första stycket eller beslutar att lämna koncentrationen utan åtgärd.

Om det finns särskilda skäl, får Konkurrensverket besluta om undantag från förbudet i första stycket.

Om det är nödvändigt för att säkerställa att förbudet i första stycket följs, får Konkurrensverket meddela förbud eller åläggande för parterna eller andra medverkande i företagskoncentrationen.

Förteckning över remissinstanserna

Betänkandet En utökad beslutanderätt för Konkurrensverket (SOU 2016:49).

Följande remissinstanser har yttrat sig över betänkandet: Riksdagens ombudsmän (JO), Svea hovrätt (Patent- och marknadsöverdomstolen), Stockholms tingsrätt (Patent- och marknadsdomstolen), Kammarrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Stockholm, Justitiekanslern (JK), Domstolsverket, Ekobrottsmyndigheten, Svenska institutet för europarättsliga studier (Sieps), Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac), Kommerskollegium, Exportkreditnämnden, Finansinspektionen, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Statskontoret, Konsumentverket, Allmänna reklamationsnämnden, Länsstyrelsen i Stockholm, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Dalarna, Stockholms universitet (Juridiska fakultetsnämnden), Uppsala universitet (Juridiska fakultetsnämnden), Lunds universitet (Juridiska fakultetsstyrelsen), Energimarknadsinspektionen, Post- och telestyrelsen, Konkurrensverket, Verket för innovationssystem (VINNOVA), Tillväxtverket, Almi Företagspartner AB, Företagarna, IT-och telekomföretagen, Konkurrenskommissionen, Småföretagarnas riksförbund, Svenskt Näringsliv, Sveriges advokatsamfund, Teknikföretagen.

Följande remissinstanser har avstått från att yttra sig över betänkandet: Riksrevisionen, Ekonomistyrningsverket, Regelrådet, Digitaliseringskommissionen, Stockholms Handelskammare, Handelshögskolan i Stockholm, Sveriges Kommuner och Landsting, Landsorganisationen i Sverige (LO) och Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO).

Följande remissinstanser har inte yttrat sig över betänkandet: Upphandlingsmyndigheten, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Göteborgs universitet, Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien, Patent- och registreringsverket, Almega, Business Sweden, Copenhagen Economics, Dagligvaruleverantörers förbund (DLF), Företagarförbundet Fria Företagare, International Chambers of Commerce Sverige (ICC), Svensk Digital Handel, Svensk Handel, Svenska Uppfinnareföreningen, Sveriges Konsumenter, Swedish Incubators & Science Parks, Sydsvenska Industri- och Handelskammaren, Tjänstemännens centralorganisation (TCO).

American Bar Association Section of Antitrust Law och Visita Svensk Besöksnäring har yttrat sig över betänkandet.

Promemorian Kompletterande förslag till betänkandet En utökad beslutanderätt för Konkurrensverket (SOU 2016:49)

Prop. 2017/18:15
Bilaga 8

Följande remissinstanser har yttrat sig över promemorian: Riksdagens ombudsmän (JO), Svea hovrätt (Patent- och marknadsöverdomstolen), Stockholms tingsrätt (Patent- och marknadsdomstolen), Kamrarrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Stockholm, Justitiekanslern (JK), Domstolsverket, Ekobrottsmyndigheten, Svenska institutet för europarättsliga studier (Sieps), Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac), Kommerskollegium, Exportkreditnämnden, Finansinspektionen, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Statskontoret, Konsumentverket, Upphandlingsmyndigheten, Länsstyrelsen i Stockholm, Länsstyrelsen i Dalarna, Stockholms universitet (Juridiska fakultetsnämnden), Uppsala universitet (Juridiska fakultetsnämnden), Lunds universitet (Juridiska fakultetsstyrelsen), Post- och telestyrelsen, Konkurrensverket, Tillväxtverket, Konkurrenskommissionen, Sveriges advokatsamfund, Svenskt Näringsliv, Teknikföretagen.

Följande remissinstanser har avstått från att yttra sig över promemorian: Riksrevisionen, Ekonomistyrningsverket, Allmänna reklamationsnämnden, Regelrådet, Företagarna, Handelshögskolan i Stockholm, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO).

Följande remissinstanser har inte yttrat sig över promemorian: Kommerskollegium, Energimarknadsinspektionen, Patent- och registreringsverket, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Göteborgs universitet, Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien, Verket för innovationssystem (VINNOVA), Digitaliseringskommissionen, Företagarförbundet Fria Företagare, Småföretagarnas riksförbund, Almega, Almi Företagspartner AB, Business Sweden, Copenhagen Economics, Dagligvaruleverantörers förbund (DLF), International Chamber of Commerce Sverige (ICC), IT-och telekomföretagen, Landsorganisationen i Sverige (LO), Stockholms Handelskammare, Svensk Digital Handel, Svensk Handel, Svenska Uppfinnareföreningen, Sveriges Konsumenter, Swedish Incubators & Science Parks, Sydsvenska Industri- och Handelskammaren, Tjänstemännens centralorganisation (TCO).

Lagrådsremissens lagförslag

Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (2008:579)

Häri genom föreskrivs i fråga om konkurrenslagen (2008:579)¹
dels att 4 kap. 17–19 §§ och 8 kap. 17 § ska upphöra att gälla,
dels att rubrikerna närmast före 4 kap. 17 och 20 §§ ska utgå,
dels att nuvarande 4 kap. 16 a § ska betecknas 4 kap. 17 §,
dels att 2 kap. 3 §, 4 kap. 13–16 §§, den nya 17 §, 20 och 21 §§, 6 kap. 1 §, 7 kap. 1 och 2 §§ och 8 kap. 1 och 2 §§ samt rubriken närmast före 4 kap. 13 § ska ha följande lydelse,
dels att rubriken närmast före den tidigare 4 kap. 16 a § ska sättas närmast före 4 kap. 17 §,
dels att det ska införas tre nya paragrafer, 4 kap. 13 a § och 19 §, och närmast före 4 kap. 19 § en rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §

Från förbudet i 1 § gäller undantag för sådana grupper av avtal (*gruppundantag*) som avses i

1. lagen (2008:580) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om viss taxisamverkan,

2. lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal,

3. lagen (2008:582) om gruppundantag för konkurrensbegränsande specialiseringsavtal,

4. lagen (2008:583) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om forskning och utveckling,

5. lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn,

5. lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn, *och*

6. *lagen (2008:585) om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn, och*

7. lagen (2008:586) om gruppundantag för konkurrensbegrän-

6. lagen (2008:586) om gruppundantag för konkurrensbegrän-

¹ Senaste lydelse av 4 kap. 16 a § 2014:443.

sande avtal om tekniköverföring.

Om ett enskilt avtal enligt lag som sägs i första stycket är undantaget från förbudet i 1 § men avtalet har följder som är oförenliga med 2 §, får Konkurrensverket besluta att avtalet inte ska omfattas av gruppundantaget.

sande avtal om tekniköverföring.

Om ett enskilt avtal enligt någon av lagarna som räknas upp i första stycket är undantaget från förbudet i 1 § men har följder som är oförenliga med 2 §, får Konkurrensverket besluta att avtalet inte ska omfattas av gruppundantaget.

Prop. 2017/18:15

Bilaga 9

4 kap.

Talan om åtgärd mot företagskoncentration

Om Konkurrensverket inom den i 11 § angivna fristen har beslutat om särskild undersökning, får verket väcka talan om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 §.

Talan ska väckas inom tre månader från ett beslut om särskild undersökning. Innan Konkurrensverket väcker talan, ska den som avses med talan ges tillfälle att yttra sig över verkets utkast till stämningansökan.

Om Konkurrensverket har beslutat att lämna en företagskoncentration utan åtgärd, får talan enligt första stycket väckas endast om verkets beslut har grundat sig på oriktig uppgift som lämnats av en part eller annan medverkande i koncentrationen.

Beslut om åtgärd mot företagskoncentration

13 §²

Om Konkurrensverket har beslutat att genomföra en särskild undersökning ska verket inom tre månader därefter meddela beslut om förbud enligt 1 §, om åläggande enligt 2 § eller besluta att lämna företagskoncentrationen utan åtgärd.

Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § får inte meddelas senare än två år efter det att företagskoncentrationen uppkom.

Ett beslut om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 § gäller omedelbart, om något annat inte bestäms.

13 a §

Innan fristen enligt 13 § första stycket har löpt ut, får en part och någon annan medverkande i företagskoncentrationen inte vidta någon åtgärd för att fullfölja koncentrationen. Förbudet gäller inte om Konkurrensverket före fristens utgång meddelar ett beslut som avses i 13 § första stycket.

Om det finns särskilda skäl, får

² Senaste lydelse 2016:224.

Konkurrensverket besluta om undantag från förbudet i första stycket.

Om det är nödvändigt för att säkerställa att förbudet i första stycket följs, får Konkurrensverket meddela förbud eller åläggande för parterna eller andra medverkande i företagskoncentrationen.

14 §³

På begäran av Konkurrensverket får Patent- och marknadsdomstolen förlänga fristen i 13 § andra stycket med högst en månad i sänder, om parterna i koncentrationen samtycker. I de fall annan medverkande anmält koncentrationen enligt 7 § 2 krävs även dennes samtycke. Om koncentrationen ägt rum på det sätt som anges i 3 § andra meningen, är förvärvarens samtycke tillräckligt.

Om det finns synnerliga skäl, får fristen förlängas utan sådant samtycke som anges i första stycket.

Konkurrensverket får förlänga fristen i 13 § första stycket med högst en månad i sänder, om parterna i koncentrationen samtycker till det. I de fall annan medverkande anmält koncentrationen enligt 7 § 2 krävs även dennes samtycke. Om koncentrationen ägt rum på det sätt som anges i 3 § andra meningen, är förvärvarens samtycke tillräckligt.

15 §⁴

Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § får inte meddelas senare än sex månader efter det att talan väckts.

Den i första stycket angivna fristen får förlängas under samma förutsättningar som anges i 14 §. *Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § får dock inte meddelas senare än två år efter det att företagskoncentrationen uppkom.*

Om Konkurrensverkets beslut om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 § överklagas, ska Patent- och marknadsdomstolen avgöra ärendet inom sex månader från det att överklagandet kom in.

Den i första stycket angivna fristen får förlängas av domstolen under samma förutsättningar som anges i 14 §.

16 §⁵

Om Patent- och marknadsdomstolens dom överklagas, ska Patent- och marknadsöverdomstolen avgöra målet inom tre månader

Om Patent- och marknadsdomstolens beslut överklagas ska Patent- och marknadsöverdomstolen avgöra ärendet inom tre månader

³ Senaste lydelse 2016:224.

⁴ Senaste lydelse 2016:224.

⁵ Senaste lydelse 2016:224.

från det att tiden för överklagande gick ut. *Bestämmelserna i 15 § andra stycket gäller också för Patent- och marknadsöverdomstolens prövning.*

från det att tiden för överklagande gick ut.

Prop. 2017/18:15
Bilaga 9

Den i första stycket angivna fristen får förlängas av domstolen under samma förutsättningar som anges i 14 §.

16 a §

Konkurrensverket får tillfälligt stoppa löptiden för en frist som anges i 11 § eller 13 § *andra* stycket, om en part i företagskoncentrationen inte har följt ett åläggande enligt 5 kap. 1 § första stycket 1. Fristen börjar löpa igen första arbetsdagen efter det att åläggandet har följts.

På begäran av en part i företagskoncentrationen får Konkurrensverket tillfälligt stoppa löptiden för den tidsfrist som anges i 11 § under så många arbetsdagar som verket bestämmer.

Konkurrensverkets beslut enligt första stycket kan prövas i ett *mål* enligt 13 §.

17 §

Konkurrensverket får tillfälligt stoppa löptiden för en frist som anges i 11 § eller 13 § *första* stycket, om en part i företagskoncentrationen inte har följt ett åläggande enligt 5 kap. 1 § första stycket 1. Fristen börjar löpa igen första arbetsdagen efter det att åläggandet har följts.

Konkurrensverkets beslut enligt första stycket kan prövas *av domstol i samband med prövningen av ett överklagat beslut om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 §.*

Rättskraft och omprövning

19 §

Om ett beslut att lämna en företagskoncentration utan åtgärd har grundats på en oriktig uppgift som lämnats av en part eller någon annan medverkande i koncentrationen, får Konkurrensverket besluta att genomföra en särskild undersökning.

Har rätten lämnat en talan om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 § utan bifall, får frågan prövas på nytt, om part eller annan medverkande i företagskoncentrationen har lämnat oriktiga uppgifter om sakförhållanden av väsentlig betydelse för avgörandet. Talan ska väckas inom ett år från det att saken slutligt har avgjorts.

Om domstolen efter överklagande har upphävt ett beslut om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 §, får frågan prövas på nytt, om en part eller någon annan medverkande i företagskoncentrationen har lämnat oriktiga uppgifter om sakförhållanden av väsentlig betydelse för domstolens beslut.

En ansökan om förnyad prövning får göras av Konkurrensverket vid Patent- och marknadsdomstolen. Ansökan ska göras inom ett år från det att ärendet slutligt har avgjorts.

Ett förbud enligt 1 § eller ett åläggande enligt 2 § får omprövas, om det finns anledning att upphäva eller mildra förbudet eller åläggandet därför att detta inte längre behövs eller inte längre är lämpligt.

En talan om omprövning ska väckas av Konkurrensverket eller av någon som berörs av avgörandet.

Om ett beslut om förbud enligt 1 § eller åläggande enligt 2 § inte längre behövs eller inte längre är lämpligt, får beslutet omprövas av Konkurrensverket på eget initiativ eller på ansökan av någon som berörs av beslutet.

6 kap.

1 §⁷

Följande ålägganden eller förbud får förenas med vite:

1. åläggande enligt 3 kap. 1, 2 eller 3 §,
2. förbud enligt 3 kap. 27 eller 30 §,
3. förbud enligt 4 kap. 1 §,
4. åläggande enligt 4 kap. 2 eller 3 §,
5. förbud eller åläggande enligt 4 kap. 12 § tredje stycket,

6. förbud enligt 4 kap. 17 §, och

7. åläggande enligt 5 kap. 1 §.

Följande beslut får förenas med vite:

5. förbud eller åläggande enligt 4 kap. 12 § tredje stycket eller 13 a § tredje stycket, och

6. åläggande enligt 5 kap. 1 §.

Ett beslut om undersökning enligt 5 kap. 3 eller 20 § får förenas med vite. Konkurrensverket får förena ett beslut om fullgörande av skyldigheter enligt 4 kap. 6 § eller 7 § 1 med vite.

⁶ Senaste lydelse 2016:224.

⁷ Senaste lydelse 2009:1280.

Konkurrensverket får förena ett beslut att godta ett åtagande som har lämnats enligt 3 kap. 4 § första stycket eller enligt 4 kap. 4 § med vite. Ett sådant beslut gäller omedelbart, om något annat inte bestäms.

Prop. 2017/18:15
Bilaga 9

7 kap.

1 §⁸

Beslut av Konkurrensverket i följande frågor får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen:

1. åtgärder enligt 2 kap. 3 § andra stycket,
2. ålägganden som verket har meddelat enligt 3 kap. 1 § första stycket eller 3 §,
3. beslut enligt 3 kap. 4 § andra stycket,
4. förbud enligt 4 kap. 1 §,
5. ålägganden enligt 4 kap. 2 §,
4. förbud eller ålägganden enligt 4 kap. 12 § tredje stycket, 6. förbud eller ålägganden enligt 4 kap. 12 § tredje stycket *eller* 13 a § tredje stycket,
5. ålägganden enligt 5 kap. 1 §, 7. beslut enligt 4 kap. 14 eller 21 §,
- och 8. ålägganden enligt 5 kap. 1 §, och
6. återkallelser av undantag enligt artikel 29.2 i rådets förordning (EG) nr 1/2003. 9. återkallelser av undantag enligt artikel 29.2 i rådets förordning (EG) nr 1/2003.

Andra beslut av Konkurrensverket enligt denna lag får inte överklagas.

2 §⁸

Beslut av Patent- och marknadsdomstolen *i frågor som avses i* 3 kap. 30 § *och* 4 kap. 17 § får överklagas särskilt.

Beslut av Patent- och marknadsdomstolen *enligt* 3 kap. 30 § får överklagas särskilt.

8 kap.

1 §¹⁰

Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål om

1. åläggande som avses i 3 kap. 2 §,
2. konkurrensskadeavgift enligt 3 kap. 5 §,
3. kvarstad enligt 3 kap. 21 §,
4. förbud som avses i 3 kap. 27 och 31 §§ och 32 § andra stycket, 4. förbud som avses i 3 kap. 27 och 31 §§ och 32 § andra stycket, *och*
5. förbud eller åläggande som avses i 4 kap. 13, 17, 20 och 21 §§, *och*
6. utdömande av vite enligt 6 kap. 2 §. 5. utdömande av vite enligt 6 kap. 2 §.

⁸ Senaste lydelse 2016:224.

⁸ Senaste lydelse 2016:224.

¹⁰ Senaste lydelse 2016:966.

Bestämmelserna i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten tillämpas i mål som avses i

– 3 kap. 2, 5, 27 och 31 §§ *samt* – 3 kap. 2, 5, 27 och 31 §§ *och*
32 § andra stycket, 32 § andra stycket, *och*

– 3 kap. 21 § *och* 4 kap. 17 §, – 3 kap. 21 §, även om någon ta-
även om någon talan inte väckts, lan inte väckts.

och

– 4 kap. 13 och 20 §§ *samt* 21 §
andra stycket.

Bestämmelserna i lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas i ärenden som inleds genom en ansökan till Patent- och marknadsdomstolen.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.
 2. Äldre bestämmelser gäller för företagskoncentrationer som har anmälts till Konkurrensverket före ikraftträdandet.

Förslag till lag om upphävande av lagen (2008:585) om
gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal
inom försäkringssektorn

Prop. 2017/18:15
Bilaga 9

Härigenom föreskrivs att lagen (2008:585) om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn ska upphöra att gälla vid utgången av december 2017.

Lagrådet yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2017-08-29

Närvarande: F.d. justitieråden Gustaf Sandström och Lena Moore samt justitierådet Ingemar Persson.

Ändringar i konkurrenslagen

Enligt en lagrådsremiss den 17 augusti 2017 har regeringen (Näringsdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i konkurrenslagen (2008:579),
2. lag om upphävande av lagen (2008:585) om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av ämnesråden Jan Stockhaus och Fredrik Nordenfelt.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

F.d. justitierådet Gustaf Sandström är skiljaktig i fråga om 4 kap. 13 a § i förslaget till lag om ändring i konkurrenslagen och anför:

Regleringen i första stycket kan förenklas enligt följande.

Innan fristen enligt 13 § första stycket har löpt ut eller Konkurrensverket dessförinnan meddelar ett beslut som avses i det stycket, får en part och någon annan medverkande i företagskoncentrationen inte vidta någon åtgärd för att fullfölja koncentrationen.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 september 2017

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Lövin, Y Johansson, Baylan, Bucht, Hultqvist, Regnér, Andersson, Hellmark Knutsson, Bolund, Damberg, Bah Kuhnke, Strandhäll, Shekarabi, Fridolin, Eriksson, Linde, Skog, Ekström

Föredragande: statsrådet Damberg.

Regeringen beslutar proposition 2017/18:15 Ändringar i konkurrenslagen